PAX ET BONUM

نیکۆس کازانتزاکیس

فرانسیسکۆس
قەدیسی من

~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~
وەرگێڕانی

دلاوەر قەرەداغی

چاپی یەکەم
2003
~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~

بۆ دکتۆر ئالبێرت شوایتزێر
فرانسیسکۆسی ئەم زەمەنەی
ئێمە

لەڕووی بێتوانایی یان خۆبەشت زانیی یاخود بێ ئەدەبییەوە نییە گەر زۆر شتم لەقسەکانی فرانسیسکۆس لابردبێ یان شتێکم گۆڕیبێ یاخود ڕوداوێکم زیادکردبێ کە ڕوینەداوەو دەکرا ڕویدابا، بەڵکو لەبەر هاوگونجاندنی بووە لەگەڵ ژیانی ئەو پیاوە قەدیسەو بەرخۆدان و ئەفسانەکانیدا.

نووسەر نەك هەر تەنێ ئەو مافەی هەیە، بەڵکو لەسەریشی پێویستە هەموو شتەکان لەسەر بناغەی جەوهەر ڕێکخاتەوە. ئاخر ئەو کەرەستەکان لەمێژووەوە هەڵدەگۆزێ و ئیدی بەڕەنج و ئارامییەوە لێکیاندەچوێنێ و دەیانکاتە ڕۆمان.

کاتێك ئەم ڕۆمانەم نووسیی، ڕۆمانێك کە لەخودی حەقیقەت ڕاستەقینەترە، تژیی بووم لەخۆشەویستیی و ڕێزو ستایش بەرامبەر ئەم قەدیسە شەهیدە. گەلێك جاران دڵۆپە فرمێسکی درشت پەڕە قاقزەکانی بەردەمی تەڕ دەکردو گەلێك جارانیتریش دەستێك بەزامێکی ئەبەدییەوە، زامێکی نوێ و هەمیشەیی کەوەك بڵێی یەکێك لێکدا لێکدا بزمارئاژنی

بكات، لەفەزادا سلاّوی لێدەکردم. کاتێك دەمنووسیی لەهەموو شوێنێکدا هەستم بەئامادەیی نەبینراوی ئەو دەکرد.

لەبەر ئەوەی فرانسیسکۆسی قەدیس لای من نموونەی بالاّبوو بۆ بەرخۆردانی مرۆڤایەتیی، وی لەجەنگێکی سەختی بێوچاندا توانی ئەرکە بالاّکانی ئینسان وەدیبهێنێ، ئەرکگەلی بەرزتر لەڕەوشت و حەقیقەت و جوانیی، واتە گۆڕینی ئەو ماددەیەی کەخودا پێیبەخشیوین بەڕۆح.

نیکۆس کازانتزاکیس

پێشەکی

باوکە فرانسیسکۆس، من کەسێکی توڕەهاتم کەوا ئێستا قەڵەم دەگرم بەدەستمەوە تا لەبارەی ژیانی تۆوە بنووسم. بیرتدێ، تۆ کە بۆ یەکەمینجار منت بینی، چ سواڵکەرێکی دزێوو داماو بووم، دەم وچاوم بۆ خوار بەرەو مل و بۆ ژوور بەرەو برۆ هەر موو بوو. خاوەن چاوانێکی تۆقیوو میهرەبان، بە لاڵەپەتێ دەدوام و وەکی مەڕ دەمباعاند. تۆیش بۆ ئەوەی گاڵتە بە ناشیرینیی و بێنمویی من بکەیت، بە برا لیۆن - برا شێر بانگت دەکردم! بەڵام کاتێك حەکایەتی ژیانم بۆ گێڕایتەوە، هۆن هۆن فرمێسك لەچاوانتەوە ڕژاو لەئامێزت گرتم. ماچتکردم و گوتت :

- " برا لیۆن بمبوورە کە بۆ گاڵتەپێکردن بەبرا شێر بانگم کردیت. بەڵام هەنووکە دەبینم تۆ شێرێکی ڕاستەقینەیت. لەبەرئەوەی ئەو شتەی تۆ بەدوایەوە بوویت، تەنها شێر لەتوانایدایە دوویکەوێ!"

ئەز لەدەیرێکەوە بۆ دەیرێکیتر، لەگوندێکەوە بۆ گوندێکی تر، لەبیابانێکەوە بۆ بیابانێکیتر دەڕۆیشتم و بەدوای خودادا دەگەڕام. من ژنم نەهێنا، چ منالّم نەخستەوە، لەبەرئەوەی بەدوای خودادا دەگەڕام. لەتێك نان و چەند دەنکە زەیتوونێکم لەنێو لەپی دەستم دەنا، گەرچی برسیش بووم، بەلاّم بیرمدەچوو بیانخۆم. لەبەر ئەوەی بەدوای خودادا دەگەڕام.

قورگم هیشك بەپرسیارکردن و پێیەکانم ئاوساو بە ڕێ ڕۆیشتن. ماندووبووم هێندەم لەدەرگای مالاّنداو دەستم بۆ سوالّ پانکردەوە، یەکەمجار بۆ سوالّی نان و ئەوجا بۆ سوالّی قسەیەکی خۆش و پاشانیش سوالّ بۆ ڕزگاربوون. هەمووان پێم پێدەکەنین، بە شێت بانگیان دەکردم، پالّیان پێوەدەنام و ڕاویان دەنام تا لەسەر لێواری هەلّدێر خۆم بینییەوە، ئەوجا کەوتمە کفرکردن، گوتم :

- "ئاخر خۆ منیش ئینسانم، ماندووبووم لەڕێڕۆیشتن و لەبرسێتیی چەشتن و لەسەرمادا تەزین، ماندووبووم ئەوەندەم تەقە لەدەرگای ئاسماندا، بەبێئەوەی بە ڕوومدا بکرێتەوە."

ئەوسا لەوپەڕی نائومێدیدا، شەوێکیان خودا دەستیگرتم و

هەروا باوکە فرانسیسکۆس خودا دەستی تۆیشی گرت و ئیتر ئێمە یەکترماندۆزییەوە.

ئەوا ئێستاش دانیشتووم و لەم پەنجەرە چکۆڵەیەی هۆدەکەمەوە لەهەوری بەهاریی دەنۆڕم و بۆ خواریشەوە لەباخچەی دەیرەکە، ئاسمان نەختێك دابەزیوەو نمە نمە باران دەبارێ و خاك بۆنێکی خۆشی لێهەڵدەسێ. بۆن لە دارلیمۆکانی باخچەکەوە دەپرژێ، لەدوورەوە کەڵەشێرێك دەقووقێنێ، گەڵاکان زەردەخەنەیان وا لەسەر لێو، خودا بۆتە باران و دونیا ئاودەدا. ئەمە چ لەزەتێکە خودایە! چ بەختەوەرییەکە! چما چۆن ئەرزو باران و ئەو بۆنەی کە لەپەین و لیمۆوە دێ لەگەڵ دڵی ئینساندا ناتوێنەوەو یەکانگیری یەکدی نابن! بەڕاستیی ئینسان هەروەکی خاك وەهایە. هەر بۆیە ئەمیش وەك خاك دڵی بەو بارانە بەهارییە هێورو میهرەبانە دەکرێتەوە. دڵم ئاو دەخواتەوە، خونچە دەکات، خونچەیەك دەپشکوێ و ئیدی باوکە فرانسیسکۆس تۆ لەناوییەوە دێیتە دەرێ.

باوکە فرانسیسکۆس، هەموو خاکی ناخم خونچەی کردووە، یادەوەرییەکان ژیاونەتەوە، زەمەن ڕەوڕەوەکەی بۆ دواوە گەڕاندۆتەوەو هەموو ئەو ساتە پیرۆزانە گیانیان تێهاتۆتەوە کە تیایاندا پێکەوە سەفەرمان بەسەر ئەرزدا دەکرد. یەکەمجار تۆ هەنگاوتدەناو منیش بەترسەوە شوێن پای تۆم هەڵدەگرت. بیرتدێ ئێمە کەنگێ یەکەمینجار یەکتریمان بینی؟ شەو بوو، مانگی ئۆگۆستی و مانگ لەئاسماندا چواردە، من برسیم بوو، کاتێك خۆمکرد بەشاری ئاسیزیی بەناوبانگدا لەتاو برسێتیی لەترمدەدا. سوپاس بۆ خودا کە من زۆر جاران بەو شارە پڕشکۆیە خۆشنوود بووم. بەڵام ئەو شەوە ئاسیزیی شتێکی تر بوو، شتێك کە لەباسکردن نایەت. ئەوە چ موجیزەیەك بوو؟ ئەدی من لەکوێ بووم؟ خانووەکان، کڵێساکان، بورجەکەو قەڵاکە لەبۆشاییداو بەسەر شەپۆلی زەریایەکی سپیی درەوشاوەو لەژێر ئاسمانێکی وەنەوشەییدا بوون. ئێوارەبوو لەدەروازەی قەدیس پێترۆس، دەروازە نوێیەکەی شارەوە چوومە ژووری، مانگ چواردەو سوورباوو نازەنین وەك خۆرێکی میهرەبان هەڵات و ئەوجا قەڵبەزەیەك لەڕووناکیی، لەو

بەرزاییەوە، لە قەڵاکەوە، لە (ڕووکا) وە دەڕژا بەسەر سەربانی خانووەکان و ناقوسی بورجەکانداو ئەو شەقامە بچووکانەشیان لێپڕدەبوو کەوەك جۆگەلە دەبریسکانەوەو چاڵەکانیش خەریکبوو لێوڕێژدەبوون لەشیر، ڕوخساری خەڵکەکە بەجۆرێك پرشنگیدەدا کە دەتگوت بیر لەخودا دەکەنەوە. ڕاوەستام، خاچم کێشاو بەخۆمگوت :

- " چما ئێرە ئاسیزییە؟ ئایا ئەمانە ماڵ و خەڵك و ناقوسی بورجن یاخود من بە زیندوویی هاتوومەتە بەهەشتەوە؟"

دەستم ڕایەڵکردو ناولەپم پڕبوو لەتریفە، تریفەی مانگ تورت و شیرین بوو وەك هەنگوین، هەستمکرد لێوو لاجانگەکانم بە بەخشندەیی خودا فێنکدەبنەوە، ئیتر حاڵیبووم و ئەمجارەیش هاوارمکرد:" دڵنیام قەدیسێك بێرەدا تێپەڕیوە، من بۆنی وی لەهەوادا دەکەم!"

بەنێو تریفەی مانگدا چوومەپێشێ و بەجاددە باریك و بچووکەکاندا داگەڕام تا گەیشتمە گۆڕەپانی قەدیس جیۆرج، ئێوارەیەکی درەنگی شەممە بوو، خەڵکێکی زۆر لەوێ کۆببوونەوە. قیژەو هاواری قرخن، گۆرانیی، نەغمەی ماندۆلین،

بۆنی خۆشی ماسی برژاوو بۆنی کەباب لەسەر پشکۆ، بۆنی گوڵەباخ و یاسەمین. برسێتیی زۆری بۆ هێنام، ئەوسا خۆم لەتاقمێکیان نزیکخستەوەو پێمگوتن :

- " هێی ئەی خەڵکانی مەسیحیی، کامتان لەم شارە بەناوو شۆرەتەی ئاسیزییدا چاکەیەکم لەگەڵ دەکات؟ من دەمەوێ بخۆم و بنووم و سبەینێ بەیانییش ئێرە بەجێبێڵم؟"

ئەوان لەسەرەوە بۆ خوارەوە دیقەتیاندام و دایانە قاقای پێکەنین. بە پێکەنینێکی گاڵتەجاڕیانەوە گوتیان :

- " تۆ کێیت کوڕی قۆز؟ ئا وەرە پێشەوە تا لەخزمەتتا بین!" بۆ ئەوەی

بیانترسێنم گوتم: " ڕەنگە من مەسیح بم، ئەو هەندێکجار وەك سواڵکەرێك لەدونیادا دەردەکەوێتەوە!"

یەکێکیان گوتی:

- " فەقیر لەبەر خاتری خۆت تشتی وەها مەڵێ، ئاهەنگەکەمان لێتێکمەدە، بڕۆ .. بە ڕێی خۆتا بڕۆ، دیارە خۆ ناتەوێ هەموومان هەستین و بکەوینە لەخاچدانت!"

هەمدیس دایانەوە لەقاقای پێکەنین. بەڵام جحێڵێکیان لەناودابوو کەبەزەیی پێمداهاتەوەو گوتی:" فرانسیسکۆسی سەخیی و دەست و دڵکراوە، کوڕەکەی (پێترۆ بێرناردۆنیێ) تاقە کەسێکە دەتوانێ بەهاناتەوە بێ. بەختت هەیە، وی دوێنێ وەکی پشیلەیەکی تەڕ لە (سپۆلێتۆ) گەڕاوەتەوە. بڕۆو بیدۆزەوە!"

ئەوسا زەلامێکی درێژو لاوازو لە مشك چوو کەناوی ساباتینۆ بوو بە ڕاکردن هاتە پێشەوە، ساڵانێکی زۆر دواتر کاتێك ئەویش بووە یەکێك لەقوتابییەکانی فرانسیسکۆس، یەکتریمان بینییەوەو پێکەوە بەپێی پەتیی بەجاددەکانی دونیادا پیاسەمانکرد. وا ئەم ئێوارەیە ساباتینۆ بۆ یەکەمینجار ناوی فرانسیسکۆسی ژنەفت و بیستنی ئەو ناوە وایکرد بەرقەوە بداتە قاقای پێکەنین.

گوتی:" ئەو بەچەکی زێڕین و پەڕەوە چووە بۆ سپۆلیتۆ تا بجەنگێ و کاری مەزن ئەنجامبدا و مێدالّی سوارچاکیی بەیەخەیەوە بکرێ، پاشان بگەڕێتەوەو وەکی کەڵەشێر خۆیمان بەسەردا فشکاتەوە. بەڵام خودا خۆی دەزانێ چ دەکات، یەك

شەپازللەی تێسرەواند، وا هەنووکەش وەك بێچووە کەڵەشێرێکی ئاوەڕووتکراو تەشریفی هێناوەتەوە!"

وایگوت و ئەوسا کەوتە چەپڵەکوتان.

بە پێکەنینەوە گوتی:" دەی با گۆرانییەکی پیاهەڵدەین، کوڕینە هەستن، هەموو بەیەك دەنگ!"

دەسوبرد پێکەوە بە دەنگی بەرز کەوتنە گۆرانیی چڕین و چەپڵەکوتان:

ئەو چووە بەرەو سپۆلیتۆ

بەنیازی پەلامار چووە بەرەو سپۆلیتۆ

کەچیی بە بەزیویی گەڕاوەتەوە!

لەخواردن و شەرابەکەم ڕووانی، برسێتیی بڕستی لێبڕیبووم، پاڵم بە دنگەی دەرگاکەوە دایەوەو بەهەناسەبڕکێوە گوتم :

- " ئەم فرانسیسکۆسە سەخیی و دەست و دڵکراوەیە لەکوێیە؟ خودا بیپارێزێ، لەکوێ بیدۆزمەوە تا بڕۆم و بکەوم بەسەر پایدا؟"

کوڕە جحێڵەکە ناونیشانەکەی بۆ هەڵدام، گوتی:" بچۆ بۆ ژووروی شار، دەیبینیت لەژێر پەنجەرەیەکدا راوەستاوەو گۆرانیی بۆ دولبەرەکەی دەچڕێ!"

بەو کۆڵانە باریکانەدا کەوتمە سەرکەوتن و دابەزین، برسێتیی هاتەوە وێزەم، لەو دوکەڵەم دەنۆڕیی کە لەدوکەڵکێشەکانەوە دەهاتە دەرێ، ئەو خەڵکە ئاقلانە چێشتیان لێنابوو، من بۆنی چێشتەکەیانم هەڵدەمژت، هەناوم دەتگوت هێشووە ترێیەکی هەڵواسراوە کەمشك و باڵندەکان دەنکەکانی بخۆن. نەمتوانی زیاتر لەوە بەرگەبگرم و کەوتمە کفرکردن. بەرِقەوە دەمبۆڵاند.

- " ئای گەر بەدوای خودادا نەگەڕابام چ ئارامیی و بەختەوەرییەك دەهاتنە رێم! ئەلعان پارووی زلی نانی سپیم بەبەرازی بەفرِن برژاوەوە دەگلاند کە زۆر حەزم لێیەتی، یاخود کەروێشکی سوورەوەکراوم لەرۆندا بەپیازو گەڵای داردێمشتی

زیره پێداکراوەوە دەخواردو کولّی تینوێتیم بەبوتلّێك شەرابی خەستی ئۆمبریسیی دادەمرکاندەوە. پاشان بۆئەوەی گەرمدابێم، دەچووم بۆ دیداری بێوەژنێکی جوانکیلە، بیستوومە چ لەزەتی گەرماییەك نییە بگاتە لەزەتی ئەو گەرماییەی لای بێوەژنێکی جوانکیلە دەسدەکەوێ. ئاگردان چییە لەچاویدا؟ بەڵام ئەدی من چ بکەم، منێك کە بەدوای خودادا دەگەڕێم!"

بە پەلە دەڕۆیشتم بۆ ئەوەی گەرمدابێم، گوژمدایە خۆم و ڕامکرد تا ڕزگاربم لەهەوەسەکان، ڕزگاربم لەخواردنی فرِنەکان، ڕزگاربم لەبێوەژنەکان، بۆ ئەوەی هەناسەیەکی پاقژ هەڵمژم. ئاوها سەرکەوتم بۆ قەڵاکە، بۆ ئەو (ڕووکا) بەناوو شۆرەتە، دیوارە بەشکۆکانی داڕووخابوون و دەروازەکانی ببوونە خەڵوزو دوو بورج بە دارِماوی مابوونەوە. گژوگیا لەنێو بەردەکانەوە سەریان هێنابووەدەرێ و بەردەکانیان شاردبۆوە. تەنێ چەند ساڵێك لەوەوبەر بوو خەڵکی ئەم ناوچەیە ڕاپەڕیبوون، ئیدی لەوە زیاتر تاوی زوڵم و زۆری ئاغاکانیان نەمابوو، ڕاپەڕیبوون و ئەم هێلانەی بازەیان نغرۆکردبوو.

حەزمدەکرد پیاسەیەك بەو ناوەدا بکەم و دڵم بەو وێرانییە خۆشکەم، دڵم بە وێرانەی ئەو کەڵەگایانە خۆشکەم کە تاپێیانکرابوو خواردبوویان و خواردبوویانەوە، ئەوا ئێستاش نۆرەی ئێمە بوو، بەڵام بایەکی سارد هەڵیکردو ئیدی منیش ناچار دابەزیمە خوارەوە، چرای ماڵەکان کوژابوونەوەو هەنووکە خەڵکەکانی ناویان خەو بردبوونییەوەو پرخەیان دەهات. ئەوانە باشیان خواردبوو، باشیان خواردبۆوەو هەنووکەش خەوتبوون و دەیانپرخاند. ئاخر ئەم خاوەن ماڵە ئاقڵانە ئەو خودایەیان دۆزیبۆوە کە بەدوایدا گەڕابوون، خودایەك لە نەوعی خۆیان، خودایەك بەمناڵ و ژن و پێداویستییەکانی ماڵەوە، بەڵام من، منی گەمژە، لەجاددەکانی ئاسیزییدا دەسووڕامەوەو دەرگاکانی ئاسمانم دەکوتا، لەرزۆك و برسیی و پێپەتیی، گا کفرم دەکردو گا لەخودا دەپاڕامەوە بەزەیی پێمدابێتەوەو گەرمکاتەوە. دەمەو نیوەشەو، نزیك ماڵی سەرەك قەشە، دەنگی ئاوازی سیتارو بلوێرم ژنەفت، ئەوانە چەند جحێڵێك بوون و گۆرانییان بۆ دولبەرەکانیان دەچڕی، یەکێکیان گۆرانیی دەگوت. لەسەر نووکی پێ چوومە پێشێ و لەودیو

حەسارێکەوە خۆم حەشارداو پاڵم بەدیوارەکەوەدا. لەنزیك ماڵەکەی (کۆنت چێفی) یەوە پێنج شەش جحێڵ بە سیتارو بلوێرەوە ڕاوەستابوون، بچووکترین جحێڵیان پەڕێك بە کڵاوەکەیەوە بوو، چاوی بڕیبووە پەنجەرەیەکی میلدارو بە قورگێکی گیراو گۆرانیی دەچڕی، ڕاوەستابوو، گۆرانیی دەگوت و دەستی بەنیشانەی خاچ لەسەر سینگ دانابوو. جحێڵەکانی تریش دەوریانداوو بەسیتارو بلوێرەوە گۆرانییەکەیان لەگەڵدا دەگوتەوە. ئەوە چ دەنگێك بوو خودایە! چ چێژێك و چ سۆزێك و چ دۆعایەك و چ ئەمرێك! من ئەلعان ئەو گۆرانییەم بیر نایەتەوە، دەکرا لای خۆم یاداشتم کردباو بۆ ساتە ئەبەدییەکانم هەڵگرتبا، بەڵام بیرمدێ گۆرانییەکە لەبارەی کۆترێکی سپیی و بازێکەوە بوو، وەك بڵێی بازەکە کەوتبێتە دوای کۆترەکەو بیەوێ بیگرێ، جحێڵەکە لەگۆرانییەکەیدا کۆترەکەی بانگدەکرد تابێت و سینگی ئەم بکاتە پەناگە. وی ئارام و لەسەرخۆ گۆرانی دەچڕی، وەك ئەوەی بترسێ نەبا کیژە نووستووەکەی ئەودیو پەنجەرە میلدارەکە بەئاگابێتەوە، پێدەچوو ئەو گۆرانیی بۆ ئەو جەستە نووستووە نەچڕێ، بەڵکو

بۆ ئەو ڕۆحە بێدارەی بڵێ. وروژام و چاوانم پڕ بوون لە فرمێسك، ئەرێ ئەم دەنگەم لە کوێ بیستبوو؟ کەنگێ و لەکوێ ئەم بانگەم گوێ لێبوو؟ کۆترەکە لەترسا دەیزیکاندو بازەکەش بەقریشکە قریشك دوای کەوتبوو، لەدووری دووریشەوە دەنگێکی گوێنەواز کۆترەکەی بۆ ڕزگاربوون بانگێشتدەکرد.

کوڕە جحێڵەکان لەوەدابوو ئەوێ جێبێڵن، سیتارو بلوێرەکانیان نایە سەرشان، هاواریان بۆ سترانبێژەکە کرد:" فرانسیسکۆس وەرە با بڕۆین. بۆ ڕاوەستاویت؟ وەرە ئێمەیش دەڕۆین. ئەمشەویش خانمی خاوەن شکۆت پەنجەرەکە ناکاتەوەو کەرەمناکا گوڵێکت بۆهەڵدات!"

وایانگوت و پێکەنین. بەڵام سترانبێژەکە وەڵامی نەدایەوە، یەکەجار ئەو هەنگاوی هەڵێناو بەرەو سوچی کۆڵانەکە داگەڕا تا بەرەو گۆڕەپانەکە بەرەو خوار بێتەوە کە هێشتا لەوێ دەنگی گۆرانیبێژان لەمەیخانەکانەوە دەهات. خێرا بەڕاکردن کەوتمە دوای، دەترسام لێم بزربێ، کوتوپڕ هەستمکرد ڕۆحم کۆترێکە، بازەکەیش شەیتانەو ئەو جحێڵەش ئەو سینگەیە کە

من دەمتوانی بیکەمە پەناگە. جبە شڕوپڕەکەم لەخۆم کردەوەو فڕێمداو لەسەر عەردەکە لەبەرپایدا ڕامخست تا بەسەریدا بڕوات، بۆنی عەتر لەتەواوی جەستەیەوە دەهات، بۆنی هەنگوین، بۆنی مۆم، بۆنی گوڵەباخ. حاڵیبووم لەوەی ئەم بۆنە خۆشە لە بەرخۆدانی پیرۆزی ئەوەوە دێ، لەو سنووقی ئێسك و پروسکە زیوەوە دێ کە یەکێك دەیکاتەوەو ئیدی هاڵاوی بۆنی ئێسك و پروسکی قەدیسێك دەچێ بە سەریدا.

ئاوڕیدایەوە، سەیریکردم و زەردەخەنەیەکی هاتێ.

بەزەردەخەنەوە گوتی: " بۆچیی واتکرد؟"

- " گەورەم نازانم، ئەدی پێتوایە چۆن بزانم؟ جبەکە لەخۆوە لەسەر شانم داخزاو لەسەر عەردەکە خۆی ڕاخست تا تۆی بەسەردا بڕۆیت!"

ئەو لەهەمان شوێندا مایەوەو زەردەخەنەکەی سەر ڕوخساری کوژایەوە، شڵەژاو هاتە پێشێ و لێیپرسیم:" چ ئاماژەیەکت لەفەزادا بینیی؟"

- " نازانم گەورەم، هەموو شتەکان ئاماژەن، برسێتیی من، مانگ، دەنگیی تۆ، پرسیارم لێمەکە، ئەگینا دەدەمە قولپی گریان!"

لەبەرخۆوە گوتی : " هەموو شتێك ئاماژەیە!"

وایگوت و بە نائارامیی لەدەوروبەری خۆی ڕووانی. دەستەکانی ڕایەڵکرد، لچە ئەستوورەکەی بەجۆرێك جوڵاند هەروەك ئەوەی بیەوێ پرسیاری شتێکم لێبکات، بەڵام نەیدەتوانی پرسیارەکەی بهێنێتە سەر زوبان. لەژێر ڕێژنەی ڕۆشنایی مانگدا، ڕوخساری هەروەك ئەوەی تووابێتەوە وەها بوو، دەستەکانی تەنك ببوونەوە.

هەنگاوێکیناو لێمنزیکبۆوە، دانەویمەوە تاگوێم لێبێ و بزانم چ دەڵێ. بۆنی شەرابم لە هەناسەیدا کرد.

بە تووڕەیی گوتی :

- " چ نییە، ئاوها سەیرم مەکە، چ شتێکم نییە پێتبڵێم!"

بەپەلە بەسەر پێپلیکانەکەدا سەرکەوت، گوتی:" لەتەکمدا وەرە!"

بەپەلە بەژێر ڕۆشنایی مانگدا، بەدەم سەیرکردنییەوە کەوتمە دوای. جلکێکی ئاوریشمیی پۆشیبوو، پەڕێکی سوور بەکلاوەکەیەوە بوو، گوڵە مێخەکێکیش بەلاگوێیەوە. بەخۆمگوت: "ئەم پیاوە بەدوای خودادا ناگەڕێ، ئاخر ڕۆحی تەسلیمی جەستەی بووە!"

تەنانەت بەزەییم پێیداهاتەوە، دەستم هەڵێناو مەچەکیم گرت، گوتم:" گەورەم، ببوورە تەنها دەمەوێ لەبارەی شتێکەوە پرسیارێکت لێبکەم. تۆ دەخۆیت و دەخۆیتەوە، جلکی ئاوریشم دەپۆشیت، لەبەر پەنجەرەکاندا ستران دبێژیت، ژیانت ئاهەنگێکە بۆ خۆی، چما ئیدی لە چ شتێکت کەمە؟"

کوڕەی جحێڵ لە ناکاوێکڕا لای بۆ کردمەوە، بە توڕەیی مەچەکی ڕاپسکانم تائیتر نەتوانم دەستم بەریکەوێ.

بەتوڕەیی گوتی:" لە هیچم کەم نییە، بۆچیی پرسیارم لێدەکەیت؟ من حەزناکەم کەس پرسیارم لێبکات!"

کەمێك قسەکەیم لەدڵگرت.

وەڵامیمدایەوە :" گەورەم ئاخر لەبەر ئەوەیە بەزەییم پێتادێتەوە!"

بەفیزێکەوە سەری ڕاوەشاند.

بە پێکەنینەوە گوتی:" من؟ تۆ بەزەییت بەمندا دێتەوە؟"

بەڵام دوای لەحزەیەك دەنگی نزمکردەوە، بەدەنگێکی لەرزۆکەوە گوتی:" بۆچیی بەزەییت بە مندا دێتەوە؟ بۆچیی؟"

جارێکیتریش دووبارەیکردەوە: "بۆچیی؟"

دانەوێوەو چاوی لەچاوانم بڕیی.

گوتی:" تۆ کێیت؟ تۆ کە وەك سواڵکەرێك خۆت گۆڕیوە؟ تۆ کێیت؟ کێ تۆی ناردووە تا لەم نیوەشەوەدا لەجاددەکانی ئاسیزییدا بکەویتە شوێنم؟"

تووڕە ببوو.

- "ددانی پیێدانێ! یەکێك تۆی ناردووە، کێ ناردووتی؟"

ئەوجا بێئەوەی چاوەڕێی وەڵامبێ، لەسەر قسەکانی بەردەوامبوو:

- " لە هیچم کەم نییە!" وایگوت و ئەوجا قاچی کوتا بەعەردەکەداو گوتی:" حەزناکەم کەس بەزەیی پێمدابێتەوە، حەزدەکەم بەخیلیم پێببرێ، نا، نا، من لە هیچم کەم نییە!"

گوتم :" لە هیچ، تەنانەت لە ئاسمانیش؟"

سەری داگرت و بێدەنگبوو، پاش لەحزەیەك گوتی:

- " چ شتێك هێندەی ئاسمان لێمانەوە نزیك نییە، عەرد لەژێر پێماندایەو پێی پێدادەنێین، بەڵام ئاسمان لە ناوەوەماندایە!"

مانگ خەریکبوو ئاوادەبوو، چەند ئەستێرەیەك بە ئاسمانەوە دەبینران. سەدای سترانگەلی تژیی لەسۆز لەگەڕەکە دوورەکانەوە دەگەیشتنە گوێ، ئێوارەی هاوین شەڵاڵبوو لەبۆنی عەترو بۆنی ئەڤین. لەخوارەوە، لە گۆڕەپانەکە غەڵبەغەڵبێك دەهاتە گوێ.

هەمدیس گوتم :" گەورەم، ئاسمان لە ناوەوەماندایە!"

بەسەرسوڕمانەوە سەیریکردم و پرسیی :" تۆ لەکوێوە دەزانیت؟"

- " ئاخر من برسێتیم چەشتووە، تینوێتیم چەشتووە، ئازارم کێشاوە. من دەزانم!"

قۆڵی گرتم و گوتی:" وەرە دەچینەوەماڵەوە. سفرەیەکت بۆ ڕادەخەم نان بخۆیت، جێگەیەکت بۆ دادەخەم بنوویت، بەڵام

لەبارەی ئاسمانەوە قسانم بۆ مەکە. ڕەنگە ئاسمان لە تۆدا هەبێ، بەڵام لەمندا نییە!"

چاوانی لەتوڕەییدا پریشکیاندەدا، قوڕگی گیرا بوو.

دابەزینە خوارەوە بۆ گۆڕەپانەکە، هێشتا دەنگی قیژەقیژو هەراوزەنا لەمەیخانەکانەوە دەهات، لەخانوویەکی نزمدا چرایەکی سوور داگیرسابوو، کوڕە لاوە سەرخۆشەکان خۆیان دەکرد بەو خانووەداو لێی دەهاتنەدەرەوە. گوێدرێژە چکۆڵەکان لەگوندەکانەوە هاتن، بارکرابوون لەسەوزەو میوە، دوو پیاوی بازوو ئەستوور مێخزنجیریان دادەکوتی و گوریسەکانیان پێوە دەبەستەوە، ئەوانیتر بەدەوری مێزێکدا دانیشتن و کەوتنە ڕێکخستنی کاسەی شەراب و پەرداخی بادە، دوکاندارەکان ڕۆژێك پێشتر خۆیان بۆ بازاڕی یەکشەممە ئامادە دەکرد.

دوو جحێڵی سەرخۆش لەژێر ڕۆشنایی مانگدا گاڵتەیان بەفرانسیسکۆس دەکردو بەدزییەوە پێی پێدەکەنین. یەکێکیان سیتارەکەی لە شانی داگرت و کەوتە گۆرانی چڕین، بەسوکایەتیی پێکردنیشەوە سەیری فرانسیسکۆسی دەکرد:

تۆ هێلانەکە چەندێك لە بەرزیدا دروستکەیت

دواجار لق و پەلکی درەختەکەت دەشکێ

ئیدی باڵندەکە دەفڕێ و تەنێ خەم دەمێنێتەوە.

فرانسیسکۆس لارەمل و بێجووڵە گوێی بۆ گۆرانییەکە ڕادێرابوو، لەژێرلێوەوە گوتی:" ڕاست دەکات، ڕاست دەکات!"

گونجاو نەبوو هیچ بڵێم، بەڵام لەبەرئەوەی لادێیی بووم، خۆمنەگرت و زارم هەڵێنایەوە:

پرسیم :" کام باڵندە؟"

فرانسیسکۆس ئاوڕیدایەوەو سەیریکردم، بەڕادەیەك ڕوانینی تژیی بوو لەخەم کەنەمتوانی کۆنترۆڵی خۆمکەم، ناچار پەلاماری دەستیمداو ماچمکرد.

گوتم :" بمبوورە!"

ڕوخساری هێوربۆوە.

لەژێر لێوەوە گوتی:" کام باڵندە؟ دەبێ بزانم کام باڵندە؟"

هەناسەیەکی قووڵیدا.

بەدڵساردییەکەوە گوتی :" نازانم، نازانم، لێممەپرسە! وەرە!"

وەك ئەوەی بترسێ جێیبێڵم، توند قۆڵیگرتم.

بەڵام ئاخر بۆ کوێ چووبام؟ ڕووم لەکوێ کردبا؟ لەو ساتەوە بەدووا ئیدی لێیجیانەبوومەوە، باوکە فرانسیسکۆس چما تۆ هەمان ئەو کەسە نەبوویت کە من ساڵانێك بەدواتا گەڕام؟ چما ئەمە هەمان ئەو شتە نەبوو کە لەپێناویدا لەدایکببووم ، ئەوەی کە دواتکەوم و گوێت بۆ ڕادێرم؟ ئاخر من سەراپا گوێ بووم نەك زار، من تەنێ گوێم بۆ ڕادەدێرایت و تۆیش ئەوەی بەکەست نەدەگوت بۆ منت دەدرکاند. دەستت گرتم و چووینە دارستانەکانەوە، بەچیاکاندا هەڵگژاین و تۆ هەر دەدوایت.

تۆ گوتت:" برا لیۆن، گەر تۆ نەبایت ئەوا ئەم قسانەم بۆ بەردێك دەکرد، ئەم قسانەم بۆ مێروولەیەك دەگێڕانەوە، بۆ گەڵایەکی چکۆڵەی زەیتون. لەبەرئەوەی دڵم هێند پڕە گەر نەیکەمەوەو بەتاڵی نەکەمەوە ئەوا ڕەنگە هەپروون بە هەپروون بێ و ببێ بە هەزار کەرتەوە!"

هەر بۆیە من شتگەلێك لەبارەی تۆوە دەزانم کە هیچ کەسێکیتر نایانزانێ، تۆ زیاتر لەوە گوناهت کردووە کە خەڵکی مەزەندە دەکەن و زیاتر لەوە موجیزەت نواندووە کەخەڵکیی

باوەڕ دەکەن. تۆ بۆ ئەوەی بگەیتە ئاسمان ، قولایی دۆزەخت تەیکردووە. تۆ زۆر جاران بەمنت دەگوت:" تا شوێنگەی قیامەت نزمتربێ، دەگەیتە شوێنگەی بەرزتر. بالاترین بەها بۆ مەسیحییەکی تێکۆشەر لەتەقوای ویدا نییە، بەڵکو لەو بەرخۆدانەدایە کە ئەو هەموو بێشەرمیی و ناعەدالەتیی و بێباوەڕیی و شەڕانگێزییەی ناو خۆی دەگۆڕێ بەفەزیلەت، ڕۆژێك دێ کە بەنێوبانگترین سەرۆکی مەلاییکەتەکانی پاڵ خودا نە میکاییل دەبێ، نە جوبراییل دەبێ و نە ڕافاییل، بەڵکو شەیتان (لیوسیفێر) دەبێ کە تاریکاییە ترسناکەکەی ناخی بە فەزیلەت گۆڕیوە."

من بەدەمێکی داپچڕاوەوە گوێم بۆ ڕادەدێرایت. خودایە ئەمانە چ قسانێکی تژیی لە لەزەتن! بیرمکردەوە:" کەواتە خودی گوناهیش دەبێتە ڕێگەیەك بۆ ڕۆیشتن بەرەو لای خودا؟ هەروەها گوناهباریش دەتوانێ بە ئومێدی ڕزگاربوون بژێت؟"

من تەنها کەسێکیش بووم هەستم بە ئەڤینی تۆ بۆ کلارای کچی جەنابی (فاچۆرینۆ چیفی) کردبوو. خەڵکانێکی ترسنۆك هەبوون پێیانوابوو تۆ تەنها ڕۆحی ویت خۆشدەوێ، بەڵام تۆ

بەر لە هەرشتێك جەستەیت خۆشدەویست. هەر ئەمەش بە لاڕێیدا بردیت، بەڵام دوای بەرخۆدانێکی سەخت و ڕزگاربوون لە بۆسەی هەوەسەکان، بە یارمەتی خودا توانیت ڕۆحی وی بدۆزیتەوە. تۆ ئەو ڕۆحەت خۆشدەویست بەبێئەوەی چاو لەجەستەشی بپۆشیت و بەبێئەوەی دەستیشی بۆ بەریت. ئەم ئەڤینە جەستەییەت بۆ کلارا نەبووە بەربەستی ڕێگای بەردەمت، بەڵکو لەبری ئەوە یارمەتیدایت خودا بدۆزیتەوە، لەبەرئەوەی هەمان ئەم ئەڤینە بوو کە ڕازێکی گەورەی بۆ ئاشکراکردیت بەوەی بە چ تەرزێك و بە کامە بەرخۆدان دەتوانرێ جەستە بکرێتە ڕۆح.

هەموو ئەڤینەکان یەکێکن، ئەڤین بۆ هاوسەر، بۆ کوڕ، بۆ دایك، بۆ زێدی باوان، بۆ بیروباوەڕو بۆ خودا، تۆیش لە نزمترین پێپلیکانەی ئەڤیندا ڕاوەستابوویت و ئەو ڕێگەیەت کردەوە کە دەیبردیتەوە لای خودا. تۆ هەروا دژی جەستەش تێکۆشایت و ئەو نهێنییەت تەختی عەرد کرد، پاشان ئاوێتەی خوێن و فرمێسکی خۆتت کردو پاش ساڵانێك لە شەڕێکی ترسناکدا ئەوەت گۆڕی بەڕۆح. چما تۆ هەمان شتت نەکرد

لەگەڵ هەموو فەزیلەت و لەگەڵ هەموو گوناهەکانتا؟ ئاخر ئەوانەش جەستە بوون، ئەوانەش کلارا بوون، پێکەنین و گریان و هەڵلەرزینەکان، هەموویانت گۆڕی بە ڕۆح. ئەمە ڕێگەکە بوو، جگە لەوە چ ڕێگەیەکیتر نەبوو، ئیدی تۆ چوویتە پێشێ و منیش لەرزە لەرز دواتکەوتم.

ڕۆژێکیان کە تەماشام دەکردیت، بەجەستەیەکی شەلاڵ بە زامی خوێناوییەوە، ناڵەناڵ بەسەر گاشەبەردە خوێناوییەکاندا هەڵدەگژایت، لەڕۆحمەوە بەزەییم پێتاهاتەوە، ڕامکردو ئەژنۆکانتم لەباوەشگرت.

هاوارمکرد:" برا فرانسیسکۆس، بۆچی ئەوها جەستەت عەزاب دەدەیت؟ ئاخر جەستەش دەسکردی خودایەو پێویستی بەسەرپەرشتیی هەیە، چما چ بەزەییت بەو خوێنەدا نایەتەوە کە ئاوها لە جەستەتەوە چۆڕاوگەی بەستووە؟"

بەلاّم تۆ سەرت ڕاوەشاندو وەلاّمتدامەوە:

" برا لیۆن، ئەوڕۆکە دونیا ئاوهایە، ئەو کەسەی خاوەن فەزیلەتە، دەبێ هەر وابێ تا دەگاتە تەقوای قەدیس، بەڵێ تا دەگاتە سەروو تەقوای قەدیس، ئەوەشی گوناهکارە دەبێ هەر

گوناهکار بێ تا دەگاتە دڕندەیی ئاژەڵ، بەڵێ تا دەگاتە سەروو دڕندەیی ئاژەڵ، ئەوڕۆکە ڕێگەیەکی تەخت وهەموار لەمیاندا نییە!"

جارێکیتر نائومێدانە لە عەردت دەنۆڕی کە دەیویست هەڵتلووشێ و لەئاسمانت دەنۆڕی کە نەیدەتوانی یارمەتیت بدات، ئاوڕت بۆ دامەوەو قسانت بۆ کردم و قسەکانت لەرزیان لێهێنام.

تۆ گوتت:" برا لیۆن گوێڕادێرە، دەمەوێ ڕاستییەکی تاڵت پێبڵێم، گەر نەتتوانی بەرگەی بگریت ئەوا بیر خۆتی بەرەوە، گوێم بۆ ڕادەدێریت؟"

وەڵامدایتەوە:" ئا، باوکە فرانسیسکۆس!"

وامگوت و لەرز سەراپای داگیرکردم.

تۆ دەستت نایە سەر شانم، وەك ئەوەی بتەوێ بمپارێزیت و نەهێڵیت بکەوم.

- " برا لیۆن، ئیمان و تەقوا ئەوەیە کە مرۆڤ خۆی لە هەموو شتە زەمینیی و هەروا هەموو شتە ئاسمانییەکانیش بکێشێتەوە!"

بەڵام کاتێك ئەو کفرانەت لەدەم دەرچوون، جەستەت کەوتە هەڵلەرزین، دانەویتەوەو چنگێك خۆڵت هەڵگرت و ترنجانتە دەمتەوە. دەستت نایە سەر لێوت و لەرز دایگرتیت و سەیرتکردم، پاش ساتێك گوتت:" چمگوت؟ ئەرێ هیچم گوت؟ بێدەنگ!" واتگوت و داتە قولپی گریان.

هەموو ئێوارانێك لەبەر تیشکی چراکەدا قسەکانتم دەنووسییەوە، هەموو بەسەرهاتەکانتم یادداشتدەکردن تا بەهەدەر نەچن.

من گوتم:" قسەیەك دەتوانێ ڕۆحێك ڕزگارکات!" ئاخر گەر ئەو قسانەم یادداشت نەکردبان و گەر ئەوانەم بۆ خەڵکیی ئاشکرا نەکردبان، ئەوا ئەو ڕۆحە ڕزگار نەدەبوو، ئەوسا ئەو گوناهەش دەکەوتە ملی من. زۆر جاران دەستمدەدایە قەڵەم تا بنووسم، بەڵام هەر زوو قەڵەمەکەم وەلا دەناو ترس سەراپای داگیر دەکردم. من لەوان، خودایە تۆبە، لە پیتەکانی ئەلفوبێ دەترسام، ئاخر ئەوانە شەیتانی فێڵبازو بێشەرم و خەتەرن، هەر کە سەرقاپی شووشەی مەرەکەبەکە دەکەیتەوە تا بیانحەوێنیتەوە، لەدەستتهەڵدێن و ئیدی بۆت ناگیرێنەوە!

ژیانیان تێدێ، یەکدەگرن، جیادەبنەوە، سەرپێچیی لە بەجێهێنانی فەرمانەکاندا دەکەن، لەسەر قاقزەکە ڕیز دەبەستن، ڕەش و کلکدارو شاخدار، بێهوودە بونیادەم هاواردەکاو فەرماندەدا، کەچیی ئەوان هەرچییان بوێ ئەوە دەکەن. بێشەرمانە لەبەردەمتا سەمادەکەن و زاووزێ دەکەن، فێڵبازانە ئەوەی ناتەوێ ئاشکرا بێ، ئاشکرایدەکەن و ئەوەشی لەقوڵاییتدایەو هەوڵدەدەیت بیهێنیتە سەر زارو ناوبژیوانیی خەڵکی پێبکەیت، ئەوان قاییل نابن بیلێن. بەڵام یەکشەممەی ڕابردوو، کاتێك لە کڵێساوە دەگەڕامەوە، جورئەتمدایە بەر خۆم. چما خودا خۆی ئەو پیتە خەتەرانەی لەگەڵ یان دژی خواستی خۆیان لەئینجیلدا لەسەر یەکتری کەڵەکە نەکردووە؟ تۆیش ئازابە ئەی ڕۆحی من، مەترسە، قەڵەمەکە هەڵگرەو بنووسە!

بەڵام هەمدیس دردۆنگ بوومەوە، ئاخر ئەوانەی ئینجیلیان نووسیوە قوتابیانی مەسیح بوون، یەکێکیان فریشتەکەی و ئەویتریان شێرەکەی و سێیەمیان گاکەی و چوارەمیشیان

هەڵۆکەی ئەو شتانەیان پێدەگوتن کە دەبوو بینووسن. بەڵام ئەدی من کێ؟

سالآنێکی زۆر ئاوهایی دردۆنگ بووم لەگەڵ وشەکانی تۆداو بەوردیی لەسەر پێستەو پەڕە قاقزو توێکڵی درەخت یادداشتم دەکردن. گوتم:" باوکە فرانسیسکۆس ڕۆژێك دێ پیر دەبم و ئیدی ناتوانم ڕێبکەم، ئەوسا دەچمە دەیرێك و لە هێمنیی ئەو دەیرەدا خودا گوڕی ئەوەم پێدەبەخشێ بکەومە نووسینەوەی قسەو بەسەرهاتەکانت و بۆ ڕزگاریی دونیا داستانێکیان لێبخولقێنم."

ئەز پەلەمبوو، لەبەر ئەوەی هەستمدەکرد کە چۆن وشەکان لەسەر پێستەو لەسەر پەڕە قاقزو لەسەر توێکڵی درەخت دەکەونە جووڵەو ژیانیان تێدێ و نەمر دەبن و سەرهەڵدەبڕن و دەکەونە ڕێ. هەرچی فرانسیسکۆسیشە، هەستمدەکرد کە چۆن هەناسەبڕکێیەتی و بێ ماڵ و حاڵ بەدەوری دێرەکەمدا پیاسەدەکات، وەکی سواڵکەرێك دەست پاندەکاتەوە، دێتە باخچەکەوە، جگە لەمن کەسیتر نایبینێ، ئەوجا دێتە هۆدەکەمەوە. پێرێ ئێوارەش، (با)یەکی باکوریی هەڵیکرد،

بایەکی سارد، مقەڵییە گڵێنەکەم گەشانەوە، ئەو سەرەك قەشە ئیماندارە ڕوخسەتی داوەمەتێ، لەبەرئەوەی پیرم تۆزە ئاگرێك لەژوورەکەمدا پێکەم. سەرم بەسەر خوێندنەوەی دەسنووسێکی کۆنی ژیاننامەی قەدیساندا شۆڕکردبۆوە، موجیزەی قەدیسان گێژیان کردبووم و وەك کلّپەی ئاگر لەخۆیانەوە پێچابووم، من ئیدی بەسەر عەردەوە نەبووم، بەڵکو بەفەزاوە بووم، ئەوسا هەستمکرد کەسێك لەدوامەوەیە، ئاوڕمدایەوەو فرانسیسکۆسم بینی کە بەسەر مقەڵییەکەدا چەماوەتەوە. ڕاچڵەکیم و هاوارمکرد:

- " باوکە فرانسیسکۆس، ئەوە چۆن بوو بەهەشتت جێهێشت؟"

وەڵامیدامەوە:" سەرمامە، سەرمامەو برسیشمە، چ شتێکم نییە سەری بنێمە سەر!"

من هەنگوین و نانم هەبوو، بەپەلە ڕامکرد بۆی بێنم تا برسێتییەکەی پێ هێورکاتەوە، بەڵام کاتێك ئاوڕم بۆ دایەوە، کەسم لەوێدا نەبینی.

ئەوە ئاماژەیەك بوو لەخوداوە، ئاماژەیەکی ئاشکرابوو:

(فرانسیسکۆس بێ ماڵ وحاڵ دەگەڕێتەوە بۆ سەر عەرد، دەی کەواتە ماڵێکی بۆ چێکە!)

هەمدیس ترس باڵی بەسەردا کێشامەوە، ماوەیەکی زۆر لەگەڵ خۆمدا جەنگیم، ماندوو بووم و سەرم نایە سەر دەسنووسەکەو خەو بردمییەوە، خەونێکم بینی: لەخەونەکەمدا هەر ئاوها لەژێر درەختێکی تژیی بەگوڵدا ڕاکشابووم، خودا وەك سروەیەکی بۆنخۆش بەسەرمدا هەڵیکرد، درەختەکە درەختی بەهەشت بوو کە ئاوها ڕازابۆوە بەگوڵ! کوتوپڕ، ئەوکاتەی من لەنێوان پەلکە بەگوڵپۆشراوەکانەوە تەماشای ئاسمانم دەکرد، مەلێکی چکۆڵە هات و لەسەر چڵێك نیشتەوە، ئەو مەلە وەك پیتێکی ئەلفوبێ وەها بوو، دەستیکردە خوێندن، پاشان دوو دوو، سێ سێ، ژمارەیەك مەلیتر هاتن و لەپەلکێکەوە دەفڕینە سەر پەلکێکیتر، دوو دوو ئەوجا سێ سێ و پاشان پێنج پێنج و ئەوسا هەموو پێکەوە گۆرانییەکی ئەفسوناوییان چڕیی. هەموو درەختەکە بووە گۆرانییەك، گۆرانییەکی بەچێژ، گۆرانییەك تژیی لەڕەنج و لەئەڤین و لەخەم. وا پێدەچوو بە دەستانێکی خاچکردووەوە بووبێتم بەژێر

خاك و خۆڵی بەهارەوەو ئەو درەختە ڕازاوە بەگوڵەش لەمندا ڕووابێ، وەك بڵێی ڕەگەکانی ئەو درەختە لە جەستەمەوە ئالأبن و خۆراکی درەختەکە لە جەستەمەوە هەڵمژن. هەموو خۆشی و هەموو خەمێکی ژیانم ببوونە مەل و سترانیان دەچڕیی.

خەبەرمبۆوەو هێشتا هەستمدەکرد مەلەکان گۆرانیم تێدادەچڕن، ئاخر هێشتا خودا لە مندا خۆشیی نەکردبۆوە.

به درێژایی ئەو شەوە نووستم و سەریشم لەسەر دەسنووسەکە بوو، هەتاو گزنگیدا، هەستام و دەموچاوم شت، جلکی پاکم پۆشی، زەنگی نوێژی بەیانیی لێدرا، نیشانەی خاچم کێشاو بەرەو کلێسا شۆڕبوومەوە، نێوچەوان و دەم و سینگم بەبەردەکانەوە نوساندو نوێژی دواشێوم کرد، نوێژەکە کۆتایی هات، چ شتێکم بەکەس نەگوت تا نەبا هەناسەم پیس بێ، بە پەلە گەڕامەوە حوجرەکەم، من فڕیم، لەبەر ئەوەی فریشتەکان هەڵیانگرتم، من نەمبینین، بەڵام لەهەردوو لاوە گوێم لە وژەی باڵەکانیان بوو.

قەڵەمەکەم هەڵگرت و نیشانەی خاچم کێشا.

باوکە فرانسیسکۆس، ئەوا کەوتمە نووسینەوەی ژیانت.

خودا یارمەتیمبدا!

*

يەك

سوێند دەخۆم ڕاستیی بڵێم، یارمەتیی زەینم بدە خودایە! ئەقڵم ڕۆشنکەوە، خودایە مەهێڵە یەك وشەی زیادە بڵێم، ئەی چیاو کێڵگەکانی ئومبریێن ئێوەیش ببنە شایەتم، ئەی ئەو گاشە بەردانەی کە تەڕ بوون بە خوێنی ئەوی شەهید، ئەی ڕێوبانە تەمتوماناوی و پیس وپۆخڵەکانی ئیتاڵیا، ئەی ئەشکەوتە تاریکەکان، ئەی لوتکە بەبەفر پۆشراوەکان، ئەی ئەو بەلەمەی کە ئەوت بەرەو وڵاتە قاقڕەکانی خۆرهەڵات برد، ئەی گەڕەکان، ئەی گورگەکان، ئەی چەتەکان و ئەی ئەو تەیرانەی پەیامەکەی ویتان ژنەفت، هەمووتان وەرن و ببنە شایەت! برا لیۆن پێویستی بە ئێوەیە، وەرن لای چەپ و لای ڕاستم بگرن و یارمەتیمدەن ڕاستیی بێژم، ئەو تاقە ڕاستییەی کە ڕزگاربوونمی پێوە بەندە.

ئەز هەڵدەلەرزم، لەبەر ئەوەی زۆر جاران ناتوانم ڕاستیی لەدرۆ جیاکەمەوە. فرانسیسکۆس وەکی ئاوێکی بەخوڕ وەهایە لەبیرکردنەوەمدا، ئەو هەمیشە ڕوخسار دەگۆڕێ، من ناتوانم یەك وێنەی جێگیری لێهەڵگۆزم، ناتوانم دەست بنێمە سەر دڵم و بە دڵنیاییەوە بڵێم ئەو کورتەبالا بووە یاخود بالابەرز، ئاخر زۆر جاران ئەوم بینیوە چکۆڵەو هەژارو پێستەکەی بە ئێسقانەکەیەوە نووساو، خاوەن ڕیشێکی بژی قاوەیی ڕەنگ، دەم و لیوێکی ئەستوور، دوو گوێی گەورەی توکن چون گوێچکەی کەروێشکی کێویی کە بەهۆیانەوە گوێی لە شتە بینراوو نەبینراوەکانی دونیا پێدەگرت، بەلام دەستەکانی ناسك و پەنجەکانی باریك کە خانەدانزادەیی بنەماڵەکەی دەسەلماند، بەلام کاتێك دەدوا یان نوێژی دەکرد یاخود پێی وابووایە کە تەنیایە، ئەوا بلێسەی ئاگر لەجەستەیەوە هەڵدەچوو، دەبووە فریشتەیەکی بەشکۆ بەجووتێك باڵی سوورەوەو لەئاسماندا دەشنایەوە، خۆ ئەگەر شەو با، ئەوا بونیادەم دەترساو خۆی لێ لادەدا نەبا بسووتێ.

هاوارمکرد:" برا فرانسیسکۆس، بکوژێرەوە، دونیا دەسوتێنیت!"

چاوانم هەڵبڕیی و بینیم بەژوور سەرمەوە ڕاوەستاوە، ئارام و زەردەخەنە لەسەر لێو، هەمدیس ڕوخساری هەمان نەرمیی و تاڵیی و هەژاریی بونیادەمانەی لەخۆگرتەوە.

بیرمدێ جارێکیان لێمپرسی:

- " برا فرانسیسکۆس، کاتێك لە تاریکییدا بەتەنهایت، خودا چۆن دەبینیت؟"

وەڵامیدامەوە:" برا لیۆن وەك پەرداخێك ئاوی سازگار دەیبینم، وەك پەرداخێك ئاوی نەمر، من تینوومە، ئاوەکە دەخۆمەوەو ئیدی تا ئەبەد تینوێتیم دەشکێ!"

بەسەرسامیی ڕەتیمدایەوە:" خودا وەك پەرداخێك ئاوی سازگار؟"

- "برا لیۆن بۆ تۆ وا دەزانیت چییە؟ بۆچی سەرسام بوویت؟ چ شتێك نییە لە خودا ساکارتر بێ، چ شتێك نییە لە خودا سازگارترو ڕەوانتر بۆ لێوی ئینسان خولقێنرابێ!"

بەڵام دوای چەند ساڵێك، ئەو كاتەی كە وی گلۆڵەیەك قژو مشتێك چڵ و چێوی لێمابۆوەو گۆشت بەجەستەیەوە نەمابوو، بۆ ئەوەی قەشەگەل گوێیان لێنەبێ، دانەوێوەو بەدەنگێكی لەرزۆك پێیگوتم:

- "برا لیۆن، خودا ئاگرێكی گەورەیە، دەسووتێ و ئێمەیشی پێوە دەسوتێین!"

هێندەی زەینم رێگەم پێبدا، تەنها دەتوانم بەدڵنیاییەوە بڵێم كە ئەو لەئەرزەوە بەرەو سەرێ كورتە باڵا بوو، بەڵام لەسەرییەوە بەرەو خوار كەتە دەینواند.

دوو شتم بەباشیی لەبارەی جەستەیەوە وەبیردێتەوە، ئەوانیش پێوپل و چاوانێتی. ئاخر من سواڵكەرێك بووم، بەدرێژایی ژیانم بەسواڵ ژیاوم، هەزارەها پێوپلم بینیوە كە بەدرێژایی ژیانیان پەتیی بەسەر بەردو بەسەر خۆڵ و بەناو قوڕو بەناو بەفردا ڕۆیشتوون، بەڵام هەرگیز پێگەلێكم نەبینیوە كەهێندەی پێوپلی ئەو شەكەت و كەنەفت و لاواز بووبن، هەرگیز پێگەلێكم نەبینیوە كە ئاوها بەڕێگاكاندا ڕۆیشتبن، كە ئاوها پۆشراو بووبن بەبرینی خوێناویی. كاتێك باوكە فرانسیسكۆس

دەنووست، هەندێجار دادەنەویمەوەو بەئەسپایی پایم ماچدەکرد، وەك ئەوە وابوو هەموو عەزاب و خەمی مرۆڤایەتیم ماچکردبێ.

سەبارەت بە چاوەکانیشی، گەر بونیادەم بۆ یەکجاریش چاوانی وی بینیبێ، ناکرێ بیری بچنەوە. چاوانی گەورە، شێوە بادامیی، ڕەش وەکی خەڵوز. هەرگیز چاوانێکم نەبینیوە لەچاوانی ئەو میهرەبانترو ئارامتربن. بەبێ چ گومانێك چاوانی لەدوو دەلاقە دەچوون، کاتێك دەکرانەوە، بونیادەم لەودیویانەوە دڵ و گورچیلەو سییەکانی دەبینی کە دەسووتان. زۆر جاران تەماشای دەکردم بەبێئەوەی بمبینێ. چما ئەو چیی دەبینی؟ نە پێست و نە گۆشت و نە کەللەسەر. ڕۆژێکیان بەهێوریی دەستی هێنا بە ڕوخسارما، چاوانی پڕبوون لەسۆزو میهرەبانیی. گوتی:

- " برا لیۆن من تۆم خۆشدەوێ لەبەرئەوەی لێدەگەڕێی کرمەکان بە ئازادیی بەسەر لێوو گوێتا بێن و بچن و دەریاننناکەیت!"

- " نایانبینم باوکە فرانسیسکۆس، کرمی چیی؟"

- " دڵنیام کاتێك نوێژ دەکەیت، یاخود دەنوویت و خەون بە بەهەشتەوە دەبینیت، دەیانبینیت. برا لیۆن تۆ دەیانبینی، بەڵام لەسەر ڕوخسارتیان دەرناکەیت، لەبەرئەوەی باش دەزانیت ئەوانە لەلایەن خوداوە، لەلایەن ئەو پادشا مەزنەوە نێردراون. خودا لەئاسماندا زەماوەندێتی و ئەوانەی ناردووە تا بۆ زەماوەندەکەی بانگهێشتمانکات، خودا لە بانگهێشتەکەیدا دەڵێ: سلاوێکی زۆر لە پادشای گەورەوە، ئەو چاوەڕێتانە، وەرن!"

کاتێك لەگەڵ خەڵکیدا بووایە، پێدەکەنیی، سوعبەتیدەکرد، کوتوپڕ هەڵدەبەزێوەو دەکەوتە سەماکردن، یان دوو پارچە داری هەڵدەگرت و وایدەنواند کەمانچە دەژەنێ و ئیدی دەکەوتە چڕینی گۆرانییەکانی خۆی لەبارەی خوداوە. هەڵبەت ئەو بۆیە وایدەکرد تا ئازایەتیی ببەخشێتە خەڵکیی، لەبەرئەوەی باش دەیزانی ڕۆح ئازار دەچێژێ، جەستە برسیی دەبێ، ئینسان بەرگەناگرێ. بەڵام کاتێك تەنها دەبوو، دەیدایە خوڕەی گریان، سینگی دەکوتا، خۆی فڕێدەدایە ناو دڕك و داڵەوە، دەستی بەرەو ئاسمان هەڵدەبڕی و هاواری دەکرد:" خودایە، بەدرێژایی

ڕۆژ نائومێدانە بەدواتا گەڕام، بەدرێژایی شەویش کاتێك من نوستبووم ، تۆ بە دواما گەڕاویت، خودایە چما ناکرێ ئێمە لەبوومەلێڵدا یەکتری ببینین؟"

جارێکیتریش گوێم لێیبوو هاواریدەکردو نیگاشی لەئاسمان بڕیبوو:

- "خودایە، ئیتر من نامەوێ لەمە زیاتر بژیم، جلکەکانم داکەنە، ئازادمکە لەجەستە، بمبەرەوە!"

کاتێ کازیوەی دەداو تەیرەکان دەکەوتنە جریوەجریو، یان کاتێ نیوەڕوان دەچووە ژێر سێبەری فێنکی دارستانەکە، یاخود کە شەوانە لەژێر تریفەی مانگ و ئەستێراندا دادەنیشت، لەبەختەوەرییەکدا کە لەوەسفکردن نایەت هەڵدەلەرزی و بەچاوانێکی تژیی لەفرمێسك دیقەتیدەدام و دەیگوت:

- " برا لیۆن، براکەم، ئەمە چ موجیزەیەکە؟ دەبێ ئەو کەسە خۆی چۆن بێ کە ئاوها جوانییەکی خوڵقاندووە؟ ناوی چیی لەو کەسە بنێین؟"

وەڵامیمدایەوە: " خودا ، باوکە فرانسیسکۆس!"

هاواریکرد:" خودا نا ، خودا نا ... نا، خودا ناوێکی قورسە، مۆخ و ئێسك وردوخاشدەکا و دەیهاڕێ. خودا نا، بەڵکو باوکە ناوێکی خۆشە!"

شەوێکیان کە مانگ لە ئاسماندا بازنەیی هەڵهات و بە ئاسماندا شۆڕبۆوە، هەموو عەردیش سادەو ساکار لەبۆشاییدا مەلەیدەکرد، فرانسیسکۆس لەکۆڵانە باریکەکانی ئاسیزییدا پیاسەی دەکردو بەملاولای خۆیدا دەیڕوانی، بەڵام چ کەسێکی بەدینەکرد لەبەر دەرگای ماڵەکەیدا ڕاوەستابێ و لەزەت لەو موجیزە مەزنە وەربگرێ. گوڕیدایە خۆی، بەسەر بورجی ناقوسی کڵێساکەدا هەڵزنی و کەوتە لێدانی ئەو زەنگانەی لە ساتەکانی خەتەردا لێدەدرێن. خەڵکیی زەندەقچووانە لەخەو ڕابوون و پێیانوابوو ئاگرێکی گەورە کەوتۆتەوە، نیوە ڕووت بەرەو کڵێسای قەدیس ڕوفینۆ ڕایانکرد. لەوێ فرانسیسکۆسیان بینی وەك شێت زەنگەکانی هێناوەتە زرنگە.

خەڵکەکە بە تووڕەیی هاواریانکرد:" ئەرێ بۆچی لەزەنگەکە دەدەیت؟ چ قەوماوە؟"

فرانسیسکۆس لەسەر بورجەکەوە وەڵامیدانەوە:" هاوڕێ مەسیحییەکانم، سەر هەڵبڕن، بنۆڕن چ مانگە شەوێکە!"

فرانسیسکۆس ئاوها بوو. فرانسیسکۆسی ڕەحمەتیی لەچاوی منەوە ئاوها بوو. من ئەمە یاداشتدەکەم بەڵام دڵنیا نیم. ئاخر چۆناوچۆنیی بمزانیبا ئەو چۆنە؟ ئەو کێیە؟ بۆچی ئەو خۆی دەیزانی کێیە؟ بیرمدێتەوە ڕۆژێکی زستان لە پۆرتیۆنکولا، فرانسیسکۆس دانیشتبوو لەبەر دەرگاکەداو خۆیدابووە بەر هەتاو، جحێڵێك بە هەناسەبڕکێوە هاتە پێشێ و بەرامبەری ڕاوەستا.

جحێڵەکە لە ماندووییدا هەناسەی بۆ نەدەدرا، پرسیی:" فرانسیسکۆس کوڕی بێرناردۆنێ لە کوێیە، ئەو قەدیسە تازەیە لە کوێیە تا بکەوم بەسەر پێیدا؟ چەند مانگێکە دونیام بە دوایدا تەیکردووە. براکەم توو مەسیح پێمبڵێ ئەو لەکوێیە؟"

فرانسیسکۆس بەسەر ڕاوەشاندنەوە وەڵامیدایەوە :

" فرانسیسکۆس کوڕی بێرناردۆنێ لەکوێیە؟ فرانسیسکۆس، فرانسیسکۆس چییە؟ فرانسیسکۆس کێیە؟ براکەم، منیش

وەکی تۆ بەدوایدا دەگەڕێم. ساڵانێکە بەدوایدا دەگەڕێم. دەی دەستتم بدەرێ و با پێکەوە بچین بەدوایدا بگەڕێین!"

هەستایە سەر پا، دەستی کوڕە جحێڵەکەی گرت وهەردووکیان پێکەوە ملی ڕێگەیان گرتەبەرو ڕۆیشتن.

ئەدی من ئەو شەوە کە بۆ یەکەمینجار لە ئاسیزیی بینیم، چۆن توانیم مەزەندەبکەم ئەو کوڕە جحێڵە کێ بێ کە پەڕێکی سووری درێژ بەلایەکی کڵاوەکەی و گۆرانیی بۆ دولبەرەکەی دەچڕی. توند دەستیگرتم و بەخێرایی بە شاردا ڕەتبووین و گەیشتینە ماڵەکەی بێرناردۆنێ. کە چووینە ژوورەوە، هەناسەمان لەخۆ بڕی نەبا دێوەکە دەنگمان ببیەت. ئەوسا شێوی بۆ ئامادەکردم و نانمخوارد، جێگەی بۆ داخستم، نووستم و بەیانیش کازیوە وەئاگابوومەوە، بێخشپە دەرگاکەم کردەوەو چوومە دەرێ. ئەو ڕۆژە یەکشەممە بوو، لە کلێسای قەدیس ڕوفینۆ ڕێوڕەسمی سرووتێکی گەورە بەڕێوە دەبراو منیش بۆ سواڵ چووم بۆ ئەوێ.

لای چەپەوە، لەو شوێنەی خەڵکیی لێوە دەهاتنە کڵێساکەوە، لەسەر شێرە بەردینەیەك دانیشتم، چاوەڕێبووم خەڵکەکە بێنە ژووری.

پێموابوو ئەورۆ ڕۆحیان جلکی یەکشەممەی پۆشیوەو بەهەشت و دۆزەخ بە زەینیاندا تێدەپەڕێ، ئەوان لەبەر ئەوەی دەترسان، ئومێد هەبوو جزدانەکانیان بۆ هەژاران شلکەن. کڵاوەکەمم ڕاگرت، جاروبار پارەیەکی تێدەکەوت و زرنگەی دەهات. پیرێژنێکی شێتۆکە دانەوێوەو پرسیاریکرد من کێم و لەکوێوە هاتووم و چما ئایا کوڕەکەیم نەدیتووە، گوایە سوارەکان لە (سیێنا) ئەویان لەشەڕدا بەدیلگرتووە، نەفرەتیان لێبێ!

بەڵام هەر عەینەن ئەو کاتەی زارم هەڵێنایەوە تا وەڵامی بدەمەوە، جەنابی بێرناردۆنێی باوکی فرانسیسکۆس هات. من دەمێکبوو ئەوم دەناسی، بەڵام هەرگیز سۆزێکی پێنەدابووم، پێی دەگوتم: " دەست و قاچت هەیە، بڕۆ ئیشێك بکە!"

ڕۆژێکیان وەڵامیمدایەوە:" ئاخر من بەدوای خودادا دەگەڕێم!"

بە نەڕەنەڕ گوتی: " دەك نەفرەتت لێبێ!"

وایگوت و خزمەتکارەکانی دایانە قاقای پێکەنین.

ئەوا ئێستاش لەگەڵ خاتوو (پیکا) ی هاوسەریدا، بە هەنگاوی خاوو بەشکۆ هاتبوون بۆ کلێسا تا بەشداری لە ڕێورەسمی نوێژدا بکەن. خودایە وی چ ئاژەڵێکی دڕندە بوو؟ پاڵتۆیەکی وەنەوشەیی تۆخی داوێن رازاوەی بە گوڵێنکەی ئاوریشمین پۆشیبوو، کڵاوێکی ڕەشیی مەخمەلیی لەسەرداو جووتێك پێڵاوی ڕەش و نووك تیژی لەپێدا، بەدەستی چەپی گەمەی بەو خاچە دەکرد کە بەزنجیرێکی زێڕین کردبووی بە سینگییەوە. ئەم پیاوە قەڵافەتێکی زۆر بەهێزو زلی هەبوو، چەناگە پتەو، غەبغەبە زل، کەپوو زل و کەوانەیی لەگەڵ چاوانێکی ساردو خۆڵەمێشیی وەك چاوی باز.

هەرکە ئەوم بینی، خۆمم گرمۆڵەکرد تا نەمبینێ. چوار هێستر، بەباری کەلوپەلی گرانبەهاوە لەدوایەوە هاتن: ئاوریشم، مەخمەل، چەرچەفی ئاڵتونیی و قوماشگەلی نایابی چنراو. پێنج چەکدار پاسەوانێتیی هێسترەکانیان دەکرد لەبەرئەوەی ڕێگەوبانەکان تژیی بوون لەچەتە. بیرناردۆنێ بۆ ئەوە بە کەلوپەلە بازرگانییەکانییەوە هاتبوو بۆ کلێسا تا

ئەوانیش بەشداری لەو مەراسیمەدا بکەن و قەدیس لەوێنەکەیەوە بیانبینێ و بیانناسێتەوەو گەر تووشیی ڕووداوێك بوون بەفریایانەوە بچێ. بێرناردۆنێ بەر لە هەر سەفەرێك ڕاهاتبوو بچێ بۆ کڵێساو سوژدە بۆ قەدیس ببا و سەوداو مامڵەیەکی لەگەڵبکا، تا قەدیس کەلوپەلەکانی بپارێزێ و ئەمیش بەرامبەر ئەوە مۆمدانێکی زیوینی قورس و جوان زەخرەفەکراوی لە فلۆرانساوە بۆ بێنێ تا قەدیسەکانی تر بە خۆیان و مۆمدانە شووشەییەکانیانەوە بکەونە بەخیلیی پێبردنی.

خاتوو پیکای هاوسەرە فەرەنساییەکەشی لەتەنیشتەوە دەڕۆیشت و دەستی بە نیشانەی خاچ لەسەر سینگیی دانابوو، شاڵێکی ئاوریشمینی شینی بەسەرەوە بوو، بە شکۆوە دەڕۆیشت و چاوانیشی بڕیبووە عەردەکە. وی جوان و لێوڕێژ بوو لە شادومانی و لەزەت. لەو جۆرانە بوو کە هەستی هاوسۆزیی بەڕوخساریانەوە دیاربوو، دەستم بۆ لای ڕایەڵکرد، بەڵام ئەو نەیبینیم. نازانم داخۆ نەیبینیم یاخود لەو دێوەی

تەنیشتی دەترساو نەیوێرا خێرێکم پێبکا؟ هەردووکیان پێکەوە چوونە کڵێساکەوەو دیارنەمان.

دوای ساڵانێکی زۆر، بەیانییەکیان کاتێك چووبووینە دەرەوە تا گەشتێك بە گوندەکانا بکەین و پەیڤی ئەڤین بە گوێی خەڵکیدا بدەین، فرانسیسکۆس باوك و دایکی هاتنەوە بیر، هەناسەیەکی هەڵکێشاو لەبەرخۆیەوە گوتی :

- " حەیفێك، هەرگیز نەمتوانی پێکیان بێنمەوە..."

- " کێ ؟ برا فرانسیسکۆس تۆ لەبارەی کێوە دەدوێی؟"

- " لەبارەی دایك و بابمەوە برا لیۆن، ئەو دووانە جەنگێکی ئەبەدییان لەمندا هەڵایساندووە، ئەو جەنگە بە درێژایی ژیانم درێژەی هەبووە، دەکرێ ناوی جیاجیا لەو جەنگە بنرێ، جەنگی نێوان خوداو شەیتان، جەنگی نێوان ڕۆح و جەستە، جەنگی نێوان خێرو شەڕ، جەنگی نێوان ڕوناکیی و تاریکیی، بەڵام هەمیشە ئەو جەنگە لەنێوان دایك و بابمدا بوو. بابم لەناخمدا هاواردەکا:(پارە پەیداکە، دەوڵەمەندبە، بەئاڵتون قەڵغانێکی جەنگیی بکڕەو ببەرە خواپێداو، تەنێ دەوڵەمەندیی و خواپێداوێتییە دەتکەنە شایستەی ئەوەی لەدونیادا بژیت.

گەر خێرەومەند بیت، ئەوە بۆ خۆت دەدۆڕێیت، گەر کەسێك دگانێکی شکانیت، ئەوا تۆ هەموو کاکیلەی بێنەرە خوارەوە، عەودالّی ئەوە مەبە خەڵکیی خۆشیان بوێیت، بەڵکو هەوڵبدە لێتبترسن، قەت داوای بەخشین مەکە، بەڵکو دەس بووەشێنە!)

دەنگی دایکیشم لەناوەوەمڕا دەزرنگێتەوە، لەسەرخۆو بەترسەوە دەدوێ تا نەبا بابم گوێی لێبێ:(خێرەومەند بە فرانسیسکۆس تا دۆعای خێری منت بەنسیب بێ، خەڵکە هەژارو زەلیل و سوکایەتییپێکراوەکانت خۆشبوێ، گەر خەڵکیی ئازاریاندایت لێیان ببوورە!)

بە درێژایی ژیانم، دایك و بابم لەمندا جەنگین و منیش تێکۆشاوم ئاشتیانکەمەوە، بەڵام ئەوان ئاشت نەبوونەوە، برا لیۆن هەر بۆیە ئازار دەچێژم."

لەڕاستیدا جەنابی بێرناردۆنێ و خاتوو پیکا لەسینگی فرانسیسکۆسدا پێکگەیشتبوون و وییان ئازاردەدا. بەڵام ئەوەی فرانسیسکۆس هەستی پێدەکرد، بەئاستێکیتردا گوزەریدەکرد، ئەلعانیش ئەوان دوو قەڵافەتی تەواوێك

لەیەکترجودا بوون و لەو ڕۆژی یەکشەممەیەدا لەپاڵ یەکەوە دەڕۆیشتن و بەشدارییان لەمەراسیمی سرووتەکەدا دەکرد.

چاوانم لێکناو دەنگیی ناسکی ئەو منالأنەم ژنەفت کە لەکلێساکەوە گۆرانییان دەچڕی و ئۆرگەکەش تۆنی مۆسیقاکەی لەسەکۆکەوە هەڵدەگۆزی و لەفەزادا شەپۆلی پێدەدا. من پێموابوو ئەوە دەنگی خودایە، ئەوە دەنگی حیرس و قودرەتی خەڵکە، بەچاوانێکی لێکنراوەوە گوێم ڕادێرابوو، لەزەتم دەبردو هەستمدەکرد بەسواری ئەو شێرە مەڕمەڕینەی ژێرمەوە چوومەتە بەهەشتەوە.

چما دەبێ بەهەشت جگە لەتەرتیلەی خۆش ، بخوور، توورەکەیەك نان و زەیتون و شەراب چیدیکە بێت؟ لەبەرئەوەی، خودایە تۆبە، ئەوەی لاهوتییە خوێنەوارەکان باسی دەکەن لەبارەی باڵ و تارمایی و ڕۆحی بێجەستەوە، من تێیناگەم. گەر یەك نەخت وردە نان بکەوێتە سەر عەرد، ئەوا دادێمەوە، هەڵیدەگرمەوەو ماچیدەکەم، لەبەر ئەوەی دڵنیام کە ئەو لەتە نانە پارچەیەکە لە بەهەشت، ئەمەش بەتەنێ

سوالْکەرێك تێیدەگا، دەی ئاخر منیش لەگەڵ سوالْکەراندا دەئاخڤم.

هەروا کاتێك بەشێرە مەڕمەڕینەکەوە چوومە بەهەشتەوە، سێبەرێکم لێهات، چاوانم کردنەوە، بینیم فرانسیسکۆس لە بەرامبەرمدا ڕاوەستاوە. سرووتی کلێساکە تەواو ببوو، منیش لەو ماوەیەدا بڕێکی باش نوستبووم، هێسترەکان بەبارە گرانبەهاکانیانەوە لەو ناوە نەمابوون و لەو دەلاقەکراوەیەی بەرامبەر کلێساکەوە ڕۆیشتبوون.

فرانسیسکۆس لەبەردەممدا ڕاوەستا، بەشێوەیەکی ترسناك ڕەنگی پەڕیبوو، لێوە لەرەی پێکەوتبوو، چاوانی تژیی بوون لە بینین و دەنگیشی نووسابوو.

- " وەرە، دەمەوێ قسانت لەگەڵدا بکەم."

چووە پێشەوە، خۆی بەگۆچانێکی دەسکی لەعاج دروستکراوەوە گرتبوو، لەبەرئەوەی ئەژنۆکانی سست دەبوون، جاروبار پاڵی بەدیوارەکەوە دەدایەوە. ئاوڕی بۆ دامەوە. گوتی:

- " من نەخۆشم، بمگرە تا دەچینە ماڵەوەو لەوێ ڕادەکشێم، لەوێ لەلام بمێنەوە، شتێك هەیە دەمەوێ لەبارەیەوە پرسیارت لێبکەم!"

ولاخدارەکان لە گۆڕەپانەکە مێخ زنجیریان دادەکوتی و گوریسەکانیان پێوە گرێدا، ئەوان جلکی ڕەنگاوڕەنگیان پۆشیوو کلاوی سووری شێوە قوچەکیی زەنگۆڵەداریان لەسەردابوو. ئەوڕۆکە یەکشەممە بوو، کۆببوونەوە تا هونەری خۆیان بنوێنن و بکەونە جادووبازیی. پیرێژنان و پیرەمێردان بە چیچکانەوە لەسەر عەردەکە دانیشتبوون و زەمیلەکانیان نابووە کۆشیان و مریشك، هێلکە، پەنیر، گژوگیا بۆ نەخۆشیی، هەتوان بۆ برین و چاوەزاریان دەفرۆشت، پیاوێکی ڕیش ماشوبرنجیی دەیگوت کە بەو جرجە سپییەی لە قەفەسێکدا پێیبوو دەتوانێ فاڵبگرێتەوە.

پیاوەکە گوتی:" جەنابی فرانسیسکۆس، ڕاوەستە با فاڵێکت بۆ بگرمەوە، بیستوومە ئەم جرجانە لە بەهەشتەوە هاتوون، ئاخر لەوێش جرج هەن، هەرلەبەر ئەوەیشە سپین و نهێنیی زۆریان لەلایە!"

بەڵام فرانسیسکۆس خۆی گرتبوو بەیەکێك لەعامودەکانەوەو بەزەحمەت دەیتوانی هەناسەبدا، من چوومە ژێربالّی تا گەیشتینە ماڵە گەورەکەی جەنابی بێرناردۆنیّ.

خودایە، ئەریّ چۆن ئەو خەڵکە دەوڵەمەندەی ئەم هەموو شتەیان هەیە دەتوانن بمرن و ئەم هەموو شتە لەدوای خۆیانەوە جێبێڵن! چ پێپلیکانەی مەڕمەڕین، چ ژووری میچ ئالّتونیی، چ چەرچەفگەلی ئاوریشمیی! چەرچەفەکانم ڕاخستن، فرانسیسکۆس لەسەر تەختەنوێنەکەی ڕاکشاو یەکسەر لە ماندوویيدا چاوی چووە خەو.

بەسەریدا دانەویمەوەو ئەو سێبەرو بروسکانەم دەبینی کە بەسەر ڕوخسارە ڕەنگپەڕیوەکەیدا تێدەپەڕین، پێدەچوو هەموو ڕوناکییەکی بەهێز چاوانی ببرژێنێتەوە، پێموابوو شتێکی نەبینراوو خەتەرناك بەسەر سەرییەوەیەتی. دواجار هاوارێکی کرد، چاوانی کردنەوەو زەندەقچووانە لەسەر سیسەمەکە دانیشت. خێرا باڵشتێکی ڕیشاڵدارم نایە ژێرپشتی، تا پالّی پێوەبداتەوەو لێی بپرسم چی ڕوویداوە، بەڵام ئەو دەستی ڕایەڵکردو ڕێگەی قسەکردنی نەدام.

لەبەرخۆوە گوتی: " بێدەنگ!"

وایگوت و سەری بەنێو باڵشتە ڕیشاڵدارەکەدا ڕۆچوو، لەبەرئەوەی لەرزێکی توندی لێهاتبوو. چاوانی کوژابوونەوە، لەناخیان دەنۆڕیی و بە ترسەوە لەو شتگەلەیان دەنۆڕی کە لەناوەوەیڕا خۆیان حەشاردابوو، چەناگەی دەلەرزی.

من یەکسەر تێگەیشتم.

هاوارمکرد: " تۆ خودات بینیوە! تۆ ئەوت بینیوە! "

قۆڵی گرتم.

بەترسەوە گوتی: " چۆنت زانی؟ کێ ئەوەی پێگوتیت؟"

- " هیچ کەس، خۆم بینیم چۆن هەڵدەلەرزیت و یەکسەر تێگەیشتم. تەنێ کەسێك ئاوها هەڵدەلەرزێ کە یان شێرێکی لەبەر دەمی خۆیدا بینیبێ یان خودا!"

سەری لەسەر سەرینەکە بەرزکردەوە.

لەبەر خۆیەوە گوتی:" نا، ئەوم نەبینیوە، بەڵکو تەنها دەنگیم ژنەفتووە."

وایگوت و بەترسەوە لەملاولای خۆی ڕووانی.

پێیگوتم:" دانیشە، دەستت بەسەرما هەڵمەهێنە، دەستم لێ مەدە!"

- " دەستت لێ نادەم، دەترسم دەستت لێ بدەم، گەر ئەلعان دەستت لێ بدەم، ئەوا دەستم دەبێتە قەرەبرووت!"

سەری ڕاوەشاند و زەردەخەنەیەکی هاتێ، هەمدیس بیلبیلەی چاوانی دەرکەوتنەوە.

گوتی:" شتێك هەیە دەمەوێ لەبارەیەوە پرسیارت لێبکەم، ئەرێ دایکم لە ڕێ وڕەسمی سرووتەکە گەڕاوەتەوە؟"

- " هێشتا نا، دەبێ لەگەڵ هاوڕێکانیدا سەری قسەی دامەزراندبێ!"

- " گەلێك باشتر ، دەرگاکە داخە."

بێدەنگبوو، دوای تاوێك هەمدیس گوتی :

" شتێك هەیە ویستم لەبارەیەوە پرسیارت لێبکەم."

- " گەورەم لەخزمەتتدام ، بپرسە !"

- " تۆ گوتت هەموو ژیانت بەدوای خودادا گەڕاویت. بڵێ چۆن بەدوایدا گەڕاویت؟ ئایا هاوارتکردووەو گریاویت؟ ئایا گۆرانیت گوتووە یاخود بەڕۆژوو بوویت؟ هەر بونیامێك

ڕێگەیەکی خۆی هەیە کە بەرەو لای خودای دەبا، ڕێگەکەی تۆ کامە بووە؟ ئەمە ئەوە بوو کە ویستم لەبارەیەوە پرسیارت لێبکەم."

سەرم خەیاڵاوی داگرت، دەبا وەڵامیم دابایەوە یان نا؟ بە باشیی دەمزانی ڕێگەکەی من کامەیەو گەلێك جاران بیرم لیٚ کردبۆوە، بەڵام شەرمم دەکرد بیهێنمە سەر زوبان. ئەو زەمانە شەرمم لەخەڵکیی دەکرد، کەچیی شەرمم لەخودا نەدەکرد.

فرانسیسکۆس بەگلەییەوە گوتی:" بۆچی وەڵامنادەیتەوە؟ ئەز بەساتەوەختێکی تەنگژەدا تێدەپەڕم، پێویستم بە یارمەتی تۆ هەیە، یارمەتیمدە."

بەزەییم پێیداهاتەوە، کەوتمە ژێر زەبری سۆزەوەو بڕیارمدا هەموو شتێکی بۆ باسکەم.

- " جەنابی فرانسیسکۆس، ڕێگەکەی من، نابیٚ دواجار ڕێگەکەی منت پیٚ سەیربیٚ، ڕێگەکەی من بۆ گەڕان بەدوای خودادا تەمبەڵانەیە. گەر تەمبەڵ و بەتاڵە نەبام، ئەوا وەکی هەموو ئەو خەڵکە ماقووڵەی تر دەژیام، خۆم فێری پیشەیەك دەکرد، وەرشەیەکم دەکردەوە، دەبوومە دارتاش، جۆلا،

وەستای خانووبەرە، شەوو ڕۆژ کارمدەکرد، ژنم دەهێنا، کاتم نەدەبوو بەدوای خودادا بگەڕێم، ئیدی شتێکی لەو جۆرە چ مانایەکی نەدەبوو! هەموو بیرو خەیاڵاتم لای ئەوە دەبوو چۆناوچۆنیی نان پەیداکەم و منداڵەکانم تێرکەم و ئەمر بەسەر ژنەکەمداکەم، بەڵام ڕۆحم، نیگەرانیی مەزنیی ڕۆحم خستمییە سەر خەیاڵی ئەوەی چۆن مرۆڤ خاوەن کات و خواست و دڵێکی پاقژ دەبێ کە بیر لە خودا بکاتەوە!

بە بەخشندەیی خودا من وەك تەمبەڵێك لەدایکبووم، چ ئارەزوویەکم نەبوو بۆ ئیشکردن، چ ئارەزوویەکم نەبوو ژن بێنم و منالْ بخەمەوە بۆ دونیاو گرفت بۆ خۆم کەڵەکەکەم. زستانان لەبەر هەتاوداو هاوینان لەژێر سێبەردا دادەنیشتم و شەوانەیش لە بانیژەی ماڵەکەمدا لێیدرێژ دەبووم و لە مانگ و ئەستێران ڕادەمام. کاتێك بونیام لەمانگ و ئەستێران دەنۆڕێ، پێتوایە چۆناوچۆنیی دەتوانێ بەدوای خودادا نەگەڕێ؟ نەمدەتوانی زۆر بنووم. بیرم دەکردەوە: کێ هەموو ئەمانەی خولْقاندووەو بۆچیی خولْقاندوونی؟ کێ منی دروستکردووەو بۆچیی دروستیکردووم؟ خودا لەکوێیە تابیدۆزمەوەو پرسیاری لێبکەم؟ دەبینیت، تەقوا

گەرەکی بە تەمبەڵییە، کاتی گەرەکە، کرێکارێك کە خەریکی پەیداکردنی نانی ڕۆژانەیەو ئێواران ماندوو و مردوو دەگەڕێتەوە ماڵەوەو خۆی فڕێدەداتە سەر سفرەو پەلەپەل دەکەوێتە خواردن و لەگەڵ ژنەکەیدا دەمیان لەیەك گیر دەبێ و بەبێ چ هۆو بەهانەیەك دەکەوێتە بیرازکردنی مناڵەکانی، ئاخر ئەو بۆیە وادەکا لەبەر ئەوەی ماندوو و شەکەت و شەپڕێوە، ئەوجا دەستەکانی بەیەکدا دەماڵێ و دەچێت دەنوێ ...

چاوتروکانێك و وەئاگادێتەوە، دەبینێ ژنەکەی لە پاڵیایەتی، ئامێزی پێدادەکا، هەمدیس دەستەکان لەیەکتری دەئاڵێنەوەو نوقمی خەو دەبنەوە ... ئیدی دەبێ ئەو کەسە چۆناوچۆنیی کاتی هەبێ بۆ خودا؟ بەڵام ئەو کەسەی چ ئیشی نییە، چ مناڵی نییە، چ ژنی نییە، دەتوانێ بیر لەخودا بکاتەوە، یەکەمجار بە حەزی شت فێربوونەوە، پاشان بە ترسەوە. جەنابی فرانسیسکۆس سەرت ڕامەوەشێنە، تۆ پرسیارت لێکردم و دەی منیش وەڵامدایتەوە، بمبوورە!"

- " زیاتر بدوێ برا لیۆن، کۆتایی بەقسەکانت مەهێنە. کەواتە شەیتانیش خزمەتی خودا دەکا؟ کەواتە تەمبەڵیش

خزمەتی خودا دەکا؟ برا لیۆن تۆ ئازایەتیم پێدەبەخشیت، زیاتر بدوێ!"

- " جەنابی فرانسیسکۆس چیت پێبڵێم؟ ئیدی ئەوانیتر خۆت دەیزانیت. دایك و بابم لەدوای خۆیانەوە بڕێك سەروەتیان بۆ بەجێهێشتم، ئەوەم لەگەڵ خۆمدا بردو کۆڵەپشتەکەم هەڵگرت و ڕێگەکانم لەکۆڵەوەدا، لەدەرگایەکەوە بۆ دەرگایەکیتر، لەدەیرێکەوە بۆ دەیرێکیتر، لەگوندێکەوە بۆ گوندێکیتر تا بەدوای خودادا بگەڕێم. ئەو لەکوێیە؟ کێ بینیویەتی؟ لە کوێ دەتوانم بیدۆزمەوە؟ وەك ئەوەی ئەو ئاژەڵێکی دڕندە بێ و ئەزیش بۆ ڕاوکردنی چووبم. هەندێك خەڵك پێم پێدەکەنین و ئەوانی تریش بەردیان تێدەگرتم، بە ئەرزیاندا دەدام و بەر قامچییاندەدام، بەڵام من هەڵدەسامەوەو ڕامدەکرد، هەمدیس ڕێگەکانم لەکۆڵەوە دەدایەوەو بەرەو ڕاوی خودا دەچوومەوە.

هەستم بەهەناسەبڕکێی فرانسیسکۆس لەسەر جەستەم دەکرد، گوتی:" دۆزیتەوە؟ خودات دۆزییەوە؟ "

- " جەنابی فرانسیسکۆس لەکویێ بمدۆزیبایەتەوە؟ لە هەموو جۆرە خەڵکانێکم پرسیی، لەزانا، لە قەدیس، لە گەمژە، لە قەشە، لە گۆرانیبێژ، لەپیرەمێردگەلی تەمەن سەد ساڵە، هەر یەکەیان ئامۆژگارییەکی دەکردم، هەریەکەیان ڕێگەیەکی پیشاندەدام و دەیگوت:(ئەم ڕێگەیەیان بگرە بەر خودا دەدۆزییەوە!) بەڵام ئەوانیتر ڕێگەیەکیتریان پیشاندەدام، دەبا کامیانم هەڵبژاردبا؟ - بێگومان ئەو ڕێگەیەی کە دەیبردمەوە لای خودا- پیاوێکی دانا، خەڵکی بۆلۆگنا پێیگوتم:(خودا واتە ژنهێنان و منالّ خستنەوە، برۆ ژن بێنە!) یەکێکیتر، شێتێك، قەدیسێکی خەڵکی گیوبیۆ گوتی:(گەر دەتەوێ خودا بدۆزیتەوە ئەوا بەدوایدا مەگەڕێ، گەر دەتەوێ خودا ببینیت، ئەوا چاوانت بنووقێنە! گەر دەتەوێ خودا ببیەیت، ئەوا گوێت بئاخنە. من خۆم وادەکەم!) وایگوت و ئەوسا چاوانی نوقاندو گوێی ئاخنیی، دەستی بە نیشانەی خاچ داناو پاشان دایە قولّپی گریان. ژنێکیش کە وەکی زاهید لەدارستاندا دەژیا، ڕووت و قووت بەپەلە لەسەر دارسنەوبەرێك هاتە خوارەوەو هاواریکرد:(ئەڤین! ئەڤین! ئەڤین!) وایدەگوت و

سنگی خۆی دەکوتی، ئەو ژنە جگە لەوە نەیدەتوانی چ وەڵامێکی ترم بداتەوە.

ڕۆژێکیان لە ئەشکەوتێکدا پیاوێکی قەدیسم بینیی، ئەو پیاوە ئەوەندە گریا بوو چاوانی کوێر ببوون، بەهۆی خۆنەشتن و زوهدیشەوە جەستەی توێخی هەڵدەدا. وی ڕاستترین و خەتەرناکترین وەڵامیدامەوە. کاتێك بیر لەو پیاوە دەکەمەوە مووی ئازای بەدەنم ڕاست دەبێتەوە.

فرانسیسکۆس بەهەڵلەرزینەوە دەستیگرتم و گوتی: " ئەو پیاوە چیگوت؟ دەمەوێ گوێم لێبێ بزانم چیی گوت!"

- " دانەویمەوە، سوژدەم بۆ بردو لێیم پرسیی:(ئەی زاهیدی پیرۆز، من ڕێگەکانم لەپێوەداوە تا بەدوای خودادا بگەڕێم، ئەو ڕێگەیەم پیشاندە کەدەچێتەوە لای خودا!) ئەو بەدەم وەڵامدانەوەمەوە گۆچانەکەی کێشا بە ئەرزەکەداو گوتی:(چ ڕێگەیەك نییە! چ ڕێگەیەك نییە!) بەترسەوە گوتم: (ئەی چیی هەیە؟) گوتی:(یەك هەڵدێر هەیە، باز بدە!) بەحیرسەوە پرسیم: (یەك هەڵدێر؟ ئەمە ڕێگەکەیە؟) گوتی : (بەڵێ، هەموو ڕێگەکان دەچنەوە سەر عەرد، بەڵام بازدان

دەتگەیەنێتە لای خودا!) گوتم : (ئاخر ناتوانم!) گوتی:(کەواتە بڕۆ ژن بێنەو بۆ خۆت ئارامبەرەوە!) وایگوت و بازۆڵە زەردو لاوازەکەی ڕایەڵکردو ئاماژەی بۆکردم دوورکەومەوە. هەنووکەش لەمەودایەکی دوورەوە دەنگی گریانی ئەو پیرەمێردە دەبییەم!"

فرانسیسکۆس بەترسەوە لەبەرخۆیەوە گوتی : " هەموو دەگریان؟ هەموو؟ ئەوانەی خودایان دۆزیبۆوەو ئەوانەشی کە نەیاندۆزیبۆوە؟"

- " بەڵێ ... هەموو!"

- " بۆچی برا لیۆن؟"

- " نازانم ... هەموو!"

هەردووکمان بێدەنگبووین. فرانسیسکۆس سەری ڕۆبردە نێو باڵشتەکەی و بە ترس و نیگەرانییەوە هەناسەیدەدا. بۆ ئەوەی دڵنەوایی بدەمەوە گوتم :

- " باوکە فرانسیسکۆس گوێڕادێرە، وابزانم هەندێکجار پرشنگێکی خودام بینیوە. جارێکیان - بەڵام شەرابم زۆر خواردبۆوە - بۆ چاوتروکانێك ئەوم لەپشتەوە بینی، دەرگای

ئەو مەیخانەیەی کردەوە کە من لەوێ لەگەڵ هاوڕێکانما بەزم و شایی لۆغانمان بوو، دەرگاکەی کردەوەو ئیدی لێیدا ڕۆی. ڕۆژێکیتر، بەناو دارستانێکدا دەڕۆیشتم، باران بەلێزمە دایکردو هەورەبروسکەیەك دەستیپێکرد نەبێتەوە، لەوساتەدا چمکی پاڵتۆکەیم بینی، بەڵام هەورەبروسکەکە نەماو پاڵتۆکەش دیارنەما. ڕەنگە هەورە بروسکەکە پاڵتۆکەی ئەو بووبێ؟ هەر لەمبارەیەوە، جارێکیتر، زستانی ڕابوردوو، لەسەر شاخێکی بەرز جێگەپێکانی ئەوم لەسەر بەفر بینی. شوانێك لەوێوە تێپەڕی و پێیمگوت: " بنۆڕە، ئەوە جێگەپێی خودایە!" کەچی شوانەکە پێکەنی و گوتی:" سەهوویت فەقیر، ئەوە جێگەپێی گورگە، گورگێك کە بێرەدا تێپەڕیوە!" من ئیدی هیچم نەگوت، ئاخر چیم بەو شوانە گوتبا؟ ئەوێك کە مێشکی بەخاویی کاردەکا و پڕێتی لە مەڕو گورگ، ئەو چوزانێ و چۆن تێبگا لەوەی چیی لەو سەرەوە هەیە؟ باوکە فرانسیسکۆس، بمبوورە ... دوازدە ساڵە بەدوای خودادا دەگەڕێم، تەنێ ئەو چەند جارە بینیومەو ئیدی کەڕەتیتر نەمبینیوە!"

فرانسیسکۆس سەری دانەواندو لەفیکرەوە چوو.

دوای ساتێك لەبەرخۆوە گوتی: " کێ چوزانێ، خەفەت مەخۆ برا لیۆن، کێ چوزانێ، ڕەنگە گەڕان بەدوای خودادا، ئەوە خودی خودا بێ!"

کاتێك گوێم لەو قسەیە بوو لەرز دایگرتم، ئەویش خۆی لەرز دایگرت و ڕووخساری لەنێو دەستەکانیدا حەشاردا، نائومێدانە بە ناڵە ناڵەوە گوتی:" چ ڕۆحێکی شەڕانگێز ئەم قسانەی لەمندا کرد؟ یەك تاقە وشە لەزاری منەوە دەرنەچووە، من تەنها هەڵدەلەرزیم. گەڕان بەدوای خودادا، خودی خودایە؟ نەفرەتمان لێبێ!"

هەردووکمان بێدەنگبووین. چاوانی فرانسیسکۆس هەمدیس بەناخیدا ڕۆچوونەوە، ئەز تەنێ سپێنەکەیم دەبینی، گۆنای سوور هەڵگەڕاوو دگانەکانی چۆقەیان پێکەوتبوو، بە بەتانییەکی ئەستووری خوری دامپۆشیی، بەڵام ئەو بەتانییەکەی لەخۆیکردەوە.

گوتی: " دەمەوێ سەرمام بێ، لێمگەڕێ! سەیرم مەکە! سەیری دوورکە!"

هەستام بڕۆم، بەڵام ئەو ڕوخساری گرژ کرد.

گوتی: " دانیشە، دەچیت بۆ کوێ؟ دەتەوێ ئاوها بەتەنها لە ساتەوەختی خەتەردا جێم بێڵیت؟ تۆ قسانتکردو بەتاڵبوویتەوە، منیش دەمەوێ قسان بکەم و بەتاڵ ببمەوە. خەیاڵت لە کوێیە؟ برسیتە؟ دە بڕۆ بخۆ! دەرگای ژێر زەمینەکە بکەوەو بڕۆ بخۆو شەراب بخۆرەوەو ئازایەتیی بەرە بەر خۆت تا گوێم لێبگریت. قسانی خەتەرم هەن دەمەوێ بیانڵێم."

بە بێزارییەوە وەڵامیمدایەوە:" پێویستم بەوە نییە نە بخۆم و نە بخۆمەوە، بۆ تۆ وادەزانیت من بەتەنها هەر ورگم؟ تۆ دەبێ بزانیت من لەدایکبووم بۆ ئەوەی ببیەم و گوێڕادێرم. دە بدوێ، هەرچیت هەبێ بیلێیت من حەوسەڵەی ژنەفتنیم هەیە!"

- " پەرداخێك ئاوم بدەرێ، تینوومە."

ئاوەکەی خواردەوەو پاشان پشتی بە باڵشتەکەوە دایەوە، لێوەکانی نیوە کراوەو گوێی ڕادێرا. هەموو شتێك بێدەنگ و ئارام، ماڵەکە چۆڵ، کەڵەشێرێك لە باخچەکە قوقاندی.

- " پێموایه برا لیۆن تەنها ئێمه هەردووکمان لەم دونیایەدا ماوین. گوێت له چ شتێکه لەماڵەکەدا؟ له دەرەوه؟ دونیا هەپروون بووه، تەنێ ئێمه هەردووکمانین ماوین."

بێدەنگبوو، پاش تاوێك گوتی :

- " بەشانازیی خودا" وایگوت و خاچی کێشاو تەماشای کردم. هەستمکرد ڕوانینەکەی بەقوڵایی ڕۆحمدا ڕۆدەچێ.

هەمدیس بێدەنگبۆوه، دەستی ڕایەڵکردو هێنای بەسەر ئەژنۆمدا.

گوتی: " دۆعام بۆ بکه برا لیۆن، تۆ ڕۆح لاوێنەری منیت، دەمەوێ ئیعتیرافت بۆ بکەم."

ئەو پێیوابوو من دوو دڵم.

به دەنگێکی فەرماندەرانه گوتی:" دەستت بخەره سەر سەرم، برا لیۆن دەست بخەره سەر سەرم و بڵێ: بەناوی خودا، ئیعتیرافکه ئەی فرانسیسکۆسی گوناهبار، کوڕی بێرناردۆنێ، دڵت تژییه له گوناه، بەتاڵیکەوەو بجەوێوه!"

بەڵام من بێدەنگ بووم.

ئەوجا به توڕەیی گوتی : " ئەوەی گوتم بیڵێرەوه!"

دەستمنایە سەر سەری، سەری دەتگوت پشکۆیەکی سوتێنەرو هەڵایساوە.

لەبەرخۆوە گوتم:" بەناوی خودا، ئیعتیرافکە ئەی فرانسیسکۆسی گوناهبار، کوڕی بێرناردۆنێ، دڵت تژییە لە گوناه، بەتاڵیکەوەو بحەوێرەوە!"

ددان پیانانەکەی فرانسیسکۆس دەستی پێکرد، سەرەتا هێورو ئارام، بەڵام وردە وردە ترس دایدەگرت و هەڵدەچوو.

- " ژیانی من تا ئێستا هەر خواردن و شەراب و بلوێر ژەنین بووە، جلکی ئاوریشمین پۆشین و پەڕی سوور بەکڵاودا کردن بووە. بەدرێژایی ڕۆژ سەوداو مامڵەی کڕین و فرۆشتن بووە، گەزەکەم دەگرت بەدەستەوەو سەرگەرمی فریودانی خەڵکیی بووم، زێڕم کۆدەکردەوەو بەهەردوو دەست تەخشان وپەخشانم دەکرد، هەر بۆیە خەڵکیی ناویان نابووم سەخیی. شەوانەیش شەراب و گۆرانیی. ژیانم ئاوهایی بوو.

بەڵام دوێنێ دوای نیوەشەو، کاتێ پێکەوە چووینە ماڵەوەو تۆ خەو بردیتییەوەو نووستیت، وەك بڵێی ڕووپۆشێکم بەسەردا بدرێ و بتاسێم، هەستمکرد ماڵەکە هەوای تێدا نەماوەو

خەریکبوو دەخنکام. بە ئەسپایی لەپێپلیکانەکان چوومە خوارەوەو پاشان بەپێدزکێ ڕۆیشتمە باخچەکە، ئەوجا بێ سرتە دەرگای حەوشەم کردەوەو بە پەلە چوومە سەر جاددە. مانگ پرشنگیی دەداو خەریکبوو ئاوا دەبوو، هەموو شتێك ئارامبوو، چراکان کوژابوونەوەو شار لە باوەشی خودادا نوستبوو.

باسکم کردەوەو هەناسەیەکی قوولّم هەلّمژت، هەستمکرد نەختێك حەواومەتەوە، ئەوجا بەرەو ژوور کەوتمە ڕێ. ڕۆیشتم و هەر ڕۆیشتم، بەلای کلّێسای قەدیس ڕوفینۆدا تێپەڕیم، هێشتا هەر هەستمدەکرد ماندووم، لەسەر ئەو شێرە مەڕمەڕییە دانیشتم کە پاسەوانیی دەروازەی کلّێساکە دەکا، ڕێك لەو شوێنەدا کە ئەمڕۆ تۆ دانیشتبوویت و سوالّت دەکرد، بەئەسپایی بەلەپی دەستم کەوتمە نەوازشکردنی شێرەکە، کە گەیشتمە لای دەمی، سەرنجمدا شتێکی لە بونیام چوو لە دەمیدایەو خەریکە قووتیدەدا، ئیدی من ترسام. بەخۆمگوت ئەدی ئەم شێرە چییە؟ بۆیە لێرە دانراوە تا پاسەوانیی دەرگای کلّێساکە بکا؟ ئەم شێرە کێیە؟ خودایە؟ شەیتانە؟ ئەو مرۆڤ

دەخواو قووتی دەدا. چۆناوچۆنی لەیەکیان جیاوەکەم؟ کێ ئەوەم پێدەڵێ؟ خودا یاخود شەیتان؟ لە ناکاوێکڕا هەستمکرد هەڵدێرێك لای ڕاستمەوەیەو هەڵدێرێك لای چەپمەوەو خۆیشم لە ناوەڕاستا، لەنێوان ئەو دوو بێ سەروبەرییەدا، لەسەر هێندەی یەك بست عەرد ڕاوەستاوم. سەرم گێژی خواردو دونیا بەدەورمدا دەسوڕایەوە، ژیانم بە بەرچاومدا دەسوڕایەوە، قیژاندم : ئەرێ کەسێك نییە گوێی لێمبێ؟ چما من بەو ڕادەیە لە دونیادا تەنیام؟ ئەی خودا لەکوێیە؟ گوێی لێم نییە، دەستی نییە ڕایەڵێکاو بینێتە سەر سەرم؟"

کاتێك فرانسیسکۆس قسانی دەکرد، باسکی کردەوە، وڕێنەی دەکردو بەزەحمەت دەیتوانی هەناسە بدا. چاوانی هەڵبڕی و لە پەنجەرەکەوە لە ئاسمانی نۆڕی، دەمویست دەستی بگرم تا ئارامی بکەمەوە، بەڵام بەتوڕەیی دەستی کێشایەوەو نالاندی: " لێمگەڕێ، لێمگەڕێ نامەوێ ئارام ببمەوە."

لەسەر لێواری سیسەمەکەی تلیدەدا، دەنگی نوساوو ئازاری دەچەشت.

- " هاوارمکرد، هاوارم هەم بۆ خوداو هەم بۆ شەیتانیش کرد، هەرکامێك لەو دووانە بە دەنگمەوە هاتبان، ئەوا من هەستمدەکرد بەتەنێ نیم. نازانم بۆچیی ئاوها لەناکاو ئەو ترسەم لە تەنیایی تێدا وروژاو ترسێکی ئاوها باڵی بەسەردا کێشام؟ لەوساتەدا ئامادەبووم ڕۆحم بدەمە خودا یاخود شەیتان، گرنگ نییە کامیان، تەنێ بۆئەوەی بە هاوڕێیەتییەکەوە رایەڵ بام و ئیدی نەمدەویست تەنها بم. ئاوها نائومێدانە لەئاسمانم دەنۆڕی و چاوەڕێ بووم، دەنگێکم ژنەفت.... "

له قسەکردن وەستا، بەزەحمەت دەیتوانی هەناسە بدا.

هەمدیس تێ هەڵچۆوە لەقسەو ئارەقەش زەنگۆڵ زەنگۆڵ بەڕوخساریدا دەهاتە خوارەوە.

پێمگوت: " دەنگ؟ فرانسیسکۆس دەنگی چیی؟ چیی دەگوت؟"

- " نەمدەتوانی وشەکانی لەیەکتر جیاوەکەم. نا ئەوە دەنگ نەبوو، بەڵکو نەڕەی ئاژەڵێکی دڕندە بوو، نەڕەی شێرێك بوو.

بڵێی نەڕەی ئەو شێرە مەڕمەڕییە نەبووبێ کە لەسەری دانیشتبووم، ئەوشێرەی بونیادەم قووتدەدا؟"

ڕاچڵەکیم و لەسەرپا ڕاوەستام، خەریکبوو کازێوەی دەدا، دەنگەکە هێشتا لەناوەوەمڕا تلیدەدا، وەك بروسکە تژیی بوو بە دەنگ و لەدڵمەوە دەچوو بۆ ڕیخۆڵەکان، لەملای ناخمەوە دەچوو بۆ ئەو لای، زەنگەکان وادەی نوێژی بەیانییان ڕاگەیاند، منیش بۆ قەڵاکە بەرەو ژوور بوومەوە، ڕامکردو هەر ڕامکرد، کوتوپڕ هەستمکرد هەموو ئازای لەشم نیشتۆتە سەر ئارەقە، یەکێك لەدواوە بانگیکردم :

(بۆ کوێ ڕادەکەیت فرانسیسکۆس؟ فرانسیسکۆس بۆ کوێ ڕادەکەیت؟ تۆ ڕزگارت نابێت!)

ئاوڕمدایەوە، کەسم نەبینی. ئەوسا کەوتمەوە ڕاکردن، دوای چرکەیەك هەمدیس دەنگەکە بیسترایەوە:

(فرانسیسکۆس، فرانسیسکۆس، تۆ بۆچیی لەدایکبوویت؟ بۆ ئەوەی ئاهەنگ بگێڕیت و گۆرانی بڵێیت وکچان فریو بدەیت؟)

ئیتر ئاوڕمنەدایەوە، ترسام و بۆ ئەوەی لەو دەنگە ڕزگارم بێ، هەمدیس کەوتمەوە ڕاکردن، بەڵام بەردێك لەبەرامبەرمدا

کەوتە بانگکردنم:(فرانسیسکۆس، فرانسیسکۆس، تۆ بۆچیی لەدایکبوویت؟ بۆ ئەوەی ئاهەنگ بگێڕیت و گۆرانی بڵێیت و کچان فریوبدەیت؟)

مووی سەرم ڕاستبۆوە، ڕامکرد، بەڵام دەنگەکەش لەگەڵ مندا ڕایدەکرد. ئەوسا بەئاشکرا هەستمکرد دەنگەکە لە دەرەوەی منەوە نایەت، چەندێك ڕامکردبوو لێی، بەڵام نەمتوانیبوو لێی ڕزگار ببم، ئاخر ئەو لەناو مندا بوو. کەسێك لە ناوەوەمڕا هاواری دەکرد، نەك من، نەك من، نەك کوڕەکەی بێرناردۆنێ، نەك ئەو جحێڵە شیرازە پچڕاوە، نا، بەڵکو یەکێکیتر بوو، لەناو مندا، باشتر لە من. ئەو کەسە کێ بوو؟ من نەبووم، ئاخر چۆناوچۆنیی ئەوەم زانیبا؟ ئەو یەکێکیتر بوو.

بەهەناسەبڕکێوە گەیشتمە قەڵاکە، هەر عەینەن لەو کاتەدا خۆر لەودیو چیاکەوە هەڵهات و گەرم داهاتم، دونیا پرشنگی دەدا، هەروەها ئەویش گەرمی بۆوە، کەسێك لەناوەوەمڕا هەمدیس کەوتەوە قسان، بەڵام ئەمجارەیان زۆر هێور، زیاتر لەوە دەچوو بچرپێنێ، وەك بڵێی یەکێك بیەوێ نهێنییەکم بۆ ئاشکراکات، سەرمداگرت و گوێمڕادێرا، سوێند دەخۆم برا

لیۆن چۆنی دەگێڕمەوە هەروا بوو. گوێم لێبوو گوتی: (فرانسیسکۆس، فرانسیسکۆس، ڕۆحی تۆ کۆترە، ئەو بازەشی دووی کەوتووە بیگرێ شەیتانە، وەرە باوەشم!) ئەمە ئەو وشانە بوو کە خۆم پێشتر کردبوومە گۆرانی و بە عود ئاوازم بۆ دانابوو، شەوانە لەبەر پەنجەرەکاندا ڕادەوەستام و دەمچڕی ... بەڵام ئەلعان برا لیۆن بۆ یەکەمینجار تێدەگەم بۆچیی ئەو وشانەم بەشیعر هۆنیوەتەوەو مانای نهێنیی ئەو وشانە چییە.... "

بێدەنگبوو، زەردەخەنەیەکی هاتێ، سەری دانەواندو هەمدیس لەبەرخۆوە، بەوروژاوییەوە گوتی:" فرانسیسکۆس، فرانسیسکۆس، ڕۆحی تۆ کۆترە، ئەو بازەشی دووی کەوتووە بیگرێ شەیتانە، وەرە باوەشم...!" ئەوجا بێدەنگبوو.

ئارامتر ببۆوە. هەستمکرد ئەلعان دەتوانم دەستی تێوەبدەم بەبێ ئەوەی بسووتێم، دانەویمەوە، دەستیم گرت و ماچمکرد.

گوتم:" برا فرانسیسکۆس، هەموو بونیادەمێك، تەنانەت ئەوانەشی ئیمانیان نییە، لە قوڵایی دڵیاندا خودایەکی لە

جەستەوە پێچراویان هەڵگرتووە، ئەوە خودا بووە کە جەستەکەی لاداوەو کەوتۆتە قسان!"

فرانسیسکۆس پێڵووەکانی لێکنا، بەدرێژایی شەو نەنووستبوو، بۆیە ئێستا کفت و خەواڵوو بوو.

بە ئەسپایی پێمگوت:" فرانسیسکۆس بنوو، خەویش فریشتەیەکی تری خودایە، متمانەی پێبکە."

بەڵام وی ڕاپەڕیی و چاوانی زەقکردنەوە. بە دەنگێکی نیوە نووساو گوتی:" ئێستا من چ بکەم؟ ئامۆژگارییەکم بکە!"

بەزەییم پێیداهاتەوە، بەهەمان شێوە منیش ساڵانێك بوو دونیام تەی دەکردو سواڵی ئامۆژگاریم دەکرد. وەڵامیمدایەوە: " سەرت لەسەر سینگت دانێ و گوێ ڕادێرە بۆ ئەو کەسەی کە لەناختایە، بەدڵنیاییەوە هەمدیس جارێکیتر دەئاخڤێ، تۆیش هەرچیی گوت بە قسەی بکە!"

گوێم لێبوو دەرگای حەوشە بە ئەسپایی کرایەوەو یەکێك لەسەر نوکی پا بە باغچەکەدا تێپەڕی. خاتوو پیکا بوو لە نوێژ گەڕابۆوە. تەنها بوو، هەناسەیەکی ئیسراحەتم هەڵکێشا،

هەڵبەت ئەلعان جەنابی بێرناردۆنێ بەسواری ئەسپەکەیەوە لە ڕێی فلۆرێنس بوو.

گوتم: " فرانسیسکۆس، دایکت هاتەوە، ئێستا بنوو، منیش دەڕۆم."

دەستی گرتم و گوتی:" مەڕۆ! باوکم سەفەری کردووە، دەتوانیت لێرە بنوویت، بەتەنیا جێم مەهێڵە! تکات لێدەکەم!"

وایگوت و دەستی گرتم.

هەمدیس گوتی: " بەتەنها لەخەتەردا جێم مەهێڵە!"

- " فرانسیسکۆس، تۆ ئیتر تەنیا نیت، تۆ باش دەزانیت، کە هاوڕێیەکی بەهێزت لەناختا هەڵگرتووە، گوێی بۆ ڕادێرە، بۆچیی دەترسیت؟"

- " برا لیۆن، بەڵام ڕێك هەر لەبەر ئەوەیە دەترسم، لەمە تێناگەیت؟ مەڕۆ!"

دەستم خستە سەر نێوچەوانی، نێوچەوانی خەریکبوو دەسووتا. دایکی هاتە ژوورێ و زەردەخەنەیەکی هاتێ.

-" کوڕی خۆم، بەسڵاوی مەریەمی پاکیژەی یارمەتیدەری تۆوە هاتوومەوە!"

وایگوت و چڵێك ڕێحانەی نایە دەستی فرانسیسكۆسەوە.

❊

~
~
~
~
~
~
~
~
~
~
~